

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franc

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA,
Strada Zrinyi N-rul 1a.

INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Soarta Aromânilor în noul statu-quo din Balcani.

„Dormiți în pace, o voi,
martiri ai neamului aromâ-
nese, căci cu sângele vostru
se pecetluște gloria Româ-
niei”.
(ss) Al. Ciurcu.

Vai, nici cu intrarea dorobanțului român în Bulgaria, soarta Aromânilor nu s'a îmbunătățit. Nici cu încheierea păcii în capitala intelectuală a Românilor de pretutindeni nu s'a putut obține garanții, solide garanții, pentru viața etnică a celui mai vechiu, mai priceput și mai harnic popor din peninsula balcanică. Areopagul balcanic din București, cu destul regret o mărturisim, a fost mai vitreg cu Aromânii, decât cele ținute la Londra și Petersburg în cursul acestui an. Londra și Petersburg și București, ne-au condamnat la o pieire sigură.

D'acei înainte noi Aromânii, cari de două mii de ani și mai bine, ne-am putut păstra intact caracterul nostru etnic, dispărem și nu mai putem trăi în concertul naționalităților coreligionare ca naționalitate *distinctă*, românească.

Dispariția noastră este și trebuie să fie cu atât mai regretată cu cât ia coincide cu o importanță dată istorică, când România, prin mobilizarea vitezei sale armate a putut raporta cel mai strălucit succes diplomatic în istoria contemporană.

Dar, cei cari eunose situația lucrurilor, numai din cele ce citește în presă, îmi vor obiecta: că prin tratatul de pace din București România a obținut pentru *Kutzovalahi* au-

tonomia școlară și bisericească precum și creșterea a trei episcopate.

Da, însă, toate aceste privilegii, neavând nici un fel de sancțiune, vor rămâne literă moartă.

Să mă explic.

Prin tratatul dela București, cu toate că a fost prezidat în permanență de către neîntrecutul nostru logician și eminentul bărbat de stat, d. prim ministru Maiorescu, nu s'a obținut pentru Kutzovalahi, nici mai mult nici mai puțin decât se obținuse la Londra și la Petersburg, când România, orice s'ar zice nu avea un rol așa de preponderent. (Deschid o paranteză. Noi Aromânii nici odată nu ne-am denumit decât Aromâni. Denumirea de Kutzovalahi ni-a fost dată în deriziune numai de Greci, dușmanii noștri de moarte. De repețite ori am protestat împotriva acestei denumiri pe lângă bărbații noștri de stat români, dar dâșii în inconstiența lor, au primit să fim trecuți și în tractate sub această batjocuri-toare denumire. Li privește).

Din litera și spiritul tratatului, rezultă până la evidență, că autonomia școlară și bisericească privește numai pe Aromânii din *viitoarele teritorii*; adică cei din Tesalia și valea Timocului nu pot beneficia de avantajele tratatului. Va să zică tratatul vorbind numai de *Kutzovalahi* și Românii din Timoc nefiind Kutzovalahi nu se pot bucura de dreptul logic și firesc de a se cultiva și ruga lui Dumnezeu în limba lor maternă. Această *omisiune intenționată* denotă sinceritatea cu care vor aduce la îndeplinire balcanicii privilegii acordate României în favorul Kutzovalahilor.

Dovadă, că în viitoarele teritorii grecești, nu vor mai funcționa școli și biserici românești, este faptul, că în toate localurile de școli comunale au fost instalați dascăli greci, iar în biserici preoți greci. Comunitățile românești constituite sub Turci, nefiind recunoscute de Greci, s'au disolvat dela sine.

Acum ne întrebăm: nefiind dascăli, nici preoți, nici comunități românești, cui se vor acorda autonomia școlară și bisericească preconizate în tratat? Se vor înscrie pur și simplu fondurile necesare în bugetul ministerului și se vor trimite dlui Venizelos, ca sub controlul d-sale, să fie plătite personalului didactic și bisericesc Kutzovalahilor din tratat! Convingerea noastră intimă este, că în Grecia nu poate exista o cauză românească. Convingă-se de acest adevăr și guvernele românești și să lase lumea în pace. *Dacă Venizelos însă este sincer și vrea cu orice preț să-și respecte cuvântul dat României, să acorde Aromânilor nu numai celor din teritoriile viitoare grecești ci și celor din valea Atropotamului dreptul de a introduce în școlile și bisericile lor existente și limba românească pe lângă cea grecească. Numai astfel se pune capăt divergențelor din trecut, divergențe cari degenerau în lupte fratricide. Numai prin această măsură liberală Venizelos va face o operă de dreptate și va da o dovadă plauzibilă de solitudinea sa părintească față de frații și viitorii cetățeni greci, de origină română. Și de ce n'ați face-o dle Venizelos, când știut este că Românii din Grecia sunt identificați cu aspirațiunile elenismului și orice teamă de iridentism românesc este prin urmare exclusă?* — Mi-se va obiecta, că

Momente din viața regelui Carol.

Culese și traduse după „Memoriile regelui”.

De Ioan Scurtu.

Rusalii românești. — Personalitatea prințului Carol. — Marile manevre dela Turcenii. — Domnul României, nu Domnul Românilor!

8/20 Iunie. Dumineca Rusaliiilor românești Prințul Carol asistă la serviciul divin în vechea biserică a Radului Voda din capitală; la sfârșitul slujbei, cuprinsul bisericii este presărat cu ramuri verzi după datina orientală. E foarte cald și slujba dumnezeiască ține mult. După amiază Prințul face o excursiune la mănăstirea Pasesca, care-și serbează hramul; e însoțit de-o mare suită, între cari și pictorul Preziory.

9/21 Iunie. Prințul primește vizita consulului german Bamberg, care vine direct din Paris. Bamberg scrie Prințului Anton de Hohenzollern despre vizita sa, că nu știe ce să admire mai mult: „liniștea senină și curajul Prințului Carol, sau superioritatea sa intelectuală și atitudinea sa în totdeauna impunătoare, deși nefericită, prin care se exprimă atât de limpede raportul între Domnitor și supușii săi”. În camera de lucru a Prințului admirabila ordine a mobilierului destinat numai activității îi face îndată impresia unei mașini perfecte care strânge materialul brut, spre a țese din el fire de mătase.

„Prințul și-a aranjat singur arhiva sa. În orice moment nou al conversației, el știe unde se găsește scrisoarea ori documentul în discuție... Prințul face parte din categoria acelor oameni foarte sănătoși, plini de harnicie, cari își fac zilnic educația în aspra școală a vieții... El are convingeri și idei cu totul hotărâte. Înțelege foarte repede argumentele contrarii, dar posedă talentul rar de-a le înlătura cu cea mai mare finețe și a se întoarce la punctul său de vedere. Dacă această mentalitate nu-i tocmai inofensivă, ea constituie totuși prima și inexorabila condiție a unei individualități de suveran independent.

„Când mă uit la împrejurările și oamenii de aci, la aceste energii risipite ale unor natuți înflăcărâte și totuși reci din indolență, iar față cu acestea privesc marea liniște și răbdare a Domnitorului, care pune cele mai vii speranțe în viitorul țării sale binecuvântate de Dumnezeu, eu nu pot decât să admir, în toată sinceritatea, puterea sufletească de care dă dovadă Prințul...”

„Lumea de aci reproșează Prințului că este prea închis și se izolează prea mult. Acuzăția cea mai frivola și cea mai superficială ce i-se poate aduce! Numai grație sârghintei sale de fier și vieții sale caste și regulate, Prințul conștient de țânta sa a isbutit să țină în mișcare mașina statului, cu toată paralizia pe care o răspândește în țară unele instituțiuni publice... Gustul artistic al Prințului dovedește

de asemenea noblețea firei sale, năzuind către ideal”...

23 Iunie (4 Iulie). Prințul Carol sosește la marele cartier al taberei dela Furceni și rămâne între ostașii săi până la 30 Iunie. Regimentele au fost trimise rând pe rând la tabără. Începând din Aprilie, când au pornit primele trupe, sute de care țărănești au strâns materialul de lemn pentru construcția baracelor taberii. Nu putea fi vorba, ca ostașii să fie încartierăți prin satele învecinate, căci locuințele sătenilor sunt nesănătoase; dar apropierea satelor de tabără înlesnește aprovizionarea cu bună apă de beut, din fântânile lor. Râul Siret, peste care se ridică tabăra la 22 m., spre a se cobori pe încetul în vale, este aci 60 m. de lat și 2/3 m. de adânc, și plutele pot transporta mult material pentru barace; restul se ia din pădurile de peste 2000 ha, întindere, cari stau la răsăritul taberii. Aprovizionarea trupelor trebuie să o facă la fața locului intendența militară.

Prințul Carol scrie tatălui său:

„Sunt destul de mulțumit cu cele văzute în tabără. Trupele sunt excelent adăpostite în baracele construite chiar de ostași. Poziția locului e frumoasă; clima sănătoasă. Între 12,000 de oameni s'au îmbolnăvit numai vre-o 200, pe când la București se îmbolnăviseră 230 la trei mii. Când toate trupele vor fi adunate în

Kutzovalahii sunt *prin excelență greci*. Atunci de ce țări promis autonomia școlară și bisericească unui popor, care nu există? *Voi a-corda, a spus Venizelos la București, tuturor acelor cari vor cere prin petiție școală și biserică, în tocmă ca la cazurile de împământinare individuală. Nu pot, zice tot Venizelos, să nu respect sentimentul acelor Români, cari doresc să devie Greci renunțând la ideea românească, căci atunci ar însemna că procedez contra constituției, care garantează libertatea conștiinței.*

Pentru un om cu puțină logică și cu cel mai elementar bun simț autonomia școlară și bisericească a Românilor din Grecia este un non senz, o aberațiune.

Cu Sârbii se schimbă treaba, dacă guvernul din Belgrad ar vrea să fie sincer cu guvernul din București. Atât în noile teritorii sârbești, locuite de Români, cât și în valea Timocului, Români se deosebesc de Sârbi fundamental și procesul asimilării se face cu anevie și după multe generații. Dar și Sârbii, ca și Grecii sunt șoviniști și tare mă tem, că nu vor îngădui școli și biserici naționale cu atât mai mult cu cât în noile teritorii, elementul sârbesc este în infimă minoritate.

Ca să fim sinceri și leali trebuie să recunoaștem, că Bulgarii sunt mai toleranți și vor respecta întocmai stipulațiunile tratatului din București cu privire la Aromâni. Dar Aromânii încorporați la Bulgari sunt puțini la număr și cu timpul se vor asimila, volens, nolens.

Noi Aromânii suntem foarte sceptici de când cu izbucnirea primului și al doilea război balcanic.

De altfel nici bărbații de stat ai României nu au fost optimiști în chestia națională a Aromânilor. De mult au șters-o din programele lor politice.

Deja primul ministru al României d. Maiorescu, în perfectă înțelegere cu colegul d-sale dela interne, au luat măsuri ca personalul cauzei românești din Macedonia să fie plasat în noile teritorii românești. Mai toți intelectualii Aromâni s'au refugiat în București cu hotărârea nestrămutată de a nu se

mai întoarce în patria lor îmbucătățită la Greci, Sârbi, Bulgari și Albanezi.

Aceasta, ce însemnează altceva decât lichidare generală!

Da, au rămas în Macedonia, numai morminții fraților noștri căzuți sub iataganul antartilor Greci, cari nu îngăduiesc nici punerea unei cruce în comemorarea celor jertfiți pe altarul românismului.

Eminentul publicist și desinteresatul apărător al cauzei Aromânilor, d. Al. Ciureu a caracterizat foarte bine picirea noastră ca neam tocmai în ceasul de triumf al României prin cuvintele:

„Dormiți în pace, o voi, martiri ai neamului aromânesc, căci prin sângele vostru se pecetluște gloria României”.

Pyrrhus.

Cari sunt problemele de urgență ale apropiatelor sesiuni parlamentare și delegaționale.

Viena, 29 August.

Deși convocarea parlamentului și a delegațiilor încă nu e actuală — căci abia în Septembrie se vor întruni înainte de toate dietele provinciale — în zilele din urmă totuși au sosit deja la Viena foarte mulți membri ai parlamentului, mai ales reprezentanții circumscripțiilor electorale germane din Boemia, cari au venit aci să se sfătuiască asupra situației create în Boemia prin suspendarea autonomiei acestei provincii. Având loc conferințele aceste în localitățile parlamentului, foarte natural că și ziaristii au grăbit pe culoarele parlamentului pentru ca să se informeze asupra perspectivelor sesiunii parlamentare de toamnă. Informațiile ce le au primit aceștia asupra șanselor campaniei parlamentare apropiate sunt însă foarte pesimiste. Declarațiile parlamentarilor în general n'au conținut lucruri noi și interesante și, numai foarte puțini dintre acești bărbați, cari și-au întrerupt înainte de vreme vilegiatura pentru ca să se dedice iarăș grijilor politice, par a-și da seama, că e vorba de mai mult decât numai că oare bugetul putea-se va rezolvi la timp și că continuarea desbatelor asupra proiectelor de impozite se va termina oare încă înainte de încheierea anului.

cenii vor fi fortificate și anul viitor calea ferată va duce până la cartierul general”.

Cu data de 1/13 Iulie, Prințul Carol primește un raport al ministrului Kogălniceanu, care fusese pe la cabinetele europene cerând sprijin pentru interesele României. Dintre toți bărbații de stat, Andrassy i-se pare cel mai binevoitor, „pentru că are nevoie de România”. În chestiunea monedă române, pe care Turcia n'o admite, Andrassy e dispus a-și da concursul, firește cu condiția ca imaginea Prințului Carol să poarte inscripția „Domnul României” și nu „Domnul Românilor”.

La 8/21 Iulie, Prințul Carol scrie tatălui său: „Cu Austria stăm în foarte bune raporturi oficiale, dar presa austro-ungară își continuă tactica ei, deși cu mai puțină perfidie. Conte Andrassy dorește să trăiască în bună înțelegere cu noi; dar nu va fi lucru ușor, cât timp Ungurii exercită o presiune așa de mare asupra Românilor din Ardeal și Banat”.

13/25 Iulie. Zi tristă, pustie. Ploaia torențială nu îngăduie Prințului nici măcar o plimbare în aer liber. Câte zile monotone și mohorâte ca aceasta a trăit el în anii din urmă și câte îl mai așteaptă!

Chiar și problema boemă — oricâtă importanță prezintă ea — față cu celelalte agende cari sunt de rezolvit are un rol numai secundar. Dar despre aceasta, cum am spus, par a fi conștii numai foarte puțini membri ai parlamentului austriac, câtă vreme cei mai mulți reprezentanți ai poporului sufer încă într'un grad mare de miopie politică și poate nici nu vor putea fi vindecați în curând de această boală.

Nu mai foarte puțini dintre parlamentarii noștri au o privire mai largă și recunosc că sesiunile apropiate parlamentare și delegaționale au o importanță deosebită. Reprezentanții poporului își uită cu totul obligamentele lor, dacă nu vor simți de o datorie a lor, ca supunând unei critice temeinice evenimentele lunilor din urmă să iee o atitudine hotărâtă față de aceste.

Nimic n'ar fi mai greșit și nimic nu s'ar răsună mai amar, decât dacă ei vor crede că cu restabilirea păcii în Balcani pentru ei n'a mai rămas nimic de făcut. După intrumirea parlamentului, la toamnă, e necesar ca stările faptice create de războiul balcanic și prin încheierea păcii dela București și efectele acestora asupra stărilor interne din Austro-Ungaria, să fie supuse unei discuții. Aceasta e de o așa mare urgență încât nu mai poate suferi nici o amânare. Budgetul și proiectul financiar își pierd orice importanță față cu ceea ce-i în joc, dacă în politica noastră nu va urma o schimbare radicală. Chiar dacă nu li-ar conveni factorilor oficiali, parlamentului, casei magnaților și delegațiilor nu li-e permis a renunța în nici un caz la dreptul ce-l au, ca să supună unei examinări minuțioase activitatea biroului nostru de externe în cursul războiului balcanic.

Aceste trei corporațiuni sunt datoare prestigiului lor, poporațiunii și monarhiei ca să nu treacă în tăcere peste experiențele anilor din urmă. Ele vor trebui să protesteze energic în palatul ministerial de pe Ballplatz e hotărâtoare exclusiv numai influința funcționarilor maghiari, că acolo se ține cont numai de interesele reale și iluzorice ale maghiarimei. În viitor nu mai e permis să se întâmple ca monarhia să-și creeze numai dușmani în jur de ea pentru că astfel voiește oligarhia maghiară în orbirea ei nemărginită, și că să fie depărtați așa zicând cu forța dela noi, chiar și aceia cari în zile serioase și grele ne-au păstrat prietenia lor. Politica de samavolnicie împotriva naționalităților nemaghiare trebuie să încete tot așa cum trebuie să i se pună capăt odată și înghimpărilor continue la adresa României, a cărei întărire nu e pe placul Maghiarilor, cari cu drept cuvânt să tem că acum politica de maghiarizare totuși trebuie să-și aibe sfârșitul. Interesele monarhiei, ale dîmstiei și de sine înțeles ale întregii Cisleithanii cer categoric ca pe drumul umblat până acum nici un pas să nu se mai facă.

Aceasta trebuie spusă energic și clar îndată ce s'a întrunit parlamentul, ori cât le-ar fi de neplăcut aceasta în urechile detentorilor puterii de stat din Ungaria. Guvernul ungar, parlamentul rezultat din faimoasele alegeri ungare și presa maghiară va striga ca din gura șerpului că Austria „se amestecă nechemată” în afacerile interne ale Ungariei. Desvoltarea stărilor în cursul războiului balcanic au dat însă dovada, că chiar stările din Ungaria și influința peste măsură a Maghiarilor în politica noastră externă sunt un mare pericol permanent pentru întregă monarhia. Și noi cei din Austria să lăsăm să mai dămuiască aceste stări insuportabile fără nici o protestare, fără nici o admoniere energică, numai pentru că cele ce se întâmplă pe globul ungar pe noi afirmative nu ne împoartă?

Argumentațiunea aceasta am auzit-o deja prea de multe ori, de sigur o vom auzi și acum, dar ea acum totuși nu va mai putea împiedeca ca în parlamentul și delegațiunile austriace să se spună verde și fără crutare unde trebuie căutată rădăcina răului de care e bolnavă monarhia noastră.

Austriacus.

tabără, aceasta va cuprinde vre-o 300 barace, pe o întindere de 3500 m. — La sosirea mea se aflau în tabără regimentele de infanterie 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, patru batalioane de vânători și două de geniu, regimentul 2 de artilerie (lași), un escadron de jandarmi, două escadroane de dorobanți, apoi trupele de tren, serviciul sanitar și al intendentei. — Am inspectat în fiecare zi câte un regiment și am luat parte la prânzul diferitelor corpuri de ofițeri. Seara invitam regulat la masă câte 20 de persoane. În ultima zi am avut marea revistă a tuturor trupelor și o ceremonie religioasă, punând temelile miciei biserici, care se va clădi pentru trupe în fața taberei. A fost o serbare frumoasă și înălțătoare; au venit în valuri sătenii din locurile cele mai depărtate oferind o priveliște ferme cătoare în porturile lor pitorești. Seara am dat o masă mare, invitând șaiszeci de ofițeri; a domnit cea mai voioasă dispoziție, deși ploaia torențială a făcut learcă și mesele și pe meseri. Ziua următoare am părăsit cu cea mai mare părere de rău tabăra unde am petrecut cu drag, putându-mi împăropăta vechea pasiune de oștean. Toți ofițerii de stat major mă însoțiră până dincolo de Siret; acolo descălecai și plecai în trăsura mai departe. Ofițerii și soldații stau bucuroși în tabără, unde domnește un bun spirit militar. Aprovizionarea e satisfăcătoare. Eu aștept numai rezultate favorabile dela viața în tabără, mai cu seamă pentru disciplina și solidaritatea ostășească. Fur-

„Ne bántsd a magyart!” Contele Albert Apponyi, faimosul elaborator al celei mai infecte legi școlare, din câte există în lume, s'a făcut iarăș de ris. A scris un chilometric articol într'un ziar budapestan despre cauzele, pentru cari o poziția maghiară nu ia parte în anul acesta la conferența interparlamentară. Această nobilă opoziție, bine înțeles, cu groții săi în frunte nu iau parte la conferența, deoarece nu vreau să stea acolo alături cu membrii partidului muncii. Apponyi însă nu va descoperi acest motiv străindății, căci dorește ca Ungurii să-și spele rușele acasă la ei. Dar se poate ivi totuș un caz, când mândrul grof — zice dânsul — va răsări în mijlocul conferenței, ca un lupiter tonans. Cazul acesta ar fi, serie marele lezuit, când cineva în conferență ar cuteza să atace „națiunea maghiară”. Se aud adevărate zvonuri la Budapesta, că se pregătește așa ceva în contra nobilei „națiuni”. Contele Apponyi a luat însă dispoziții ca să fie numai decât avizat, dacă s'ar pregăti vr'un asemenea atentat mișcesc în contra „nației maghiare”. Și atunci, zice Apponyi, dânsul se va repezi numai decât la Haga și-și va scutura sabia în mijlocul uimitilor interparlamentari strigându-le ca să audă lumea întreagă: „Ne bántsd a magyart!”

Așa zice contele Apponyi că va striga dânsul puternic, iar noi îl asigurăm, că strigătul său va avea efectul cuvenit: se va strica lumea de ris.

Iarăș „Pesti Hirlap”. Ziarul acesta își face deosebită glorie din izultele-i la adresa Românilor. Nu este zi lăsată de Dumnezeu, în care acest ziar jidovesc să nu se îmbrace în haina celui mai turbat șovinism unguresc și să nu inventeze te miri ce minciuni privitoare la Români din statul ungar. În numărul său de ieri agită chestia episcopiei greco-orientale române, iar azi se năpustește asupra guvernului invinuindu-l că pactează din nou cu Români. Jidănașul se face foc pentru cuvântul că preoții români, chiar și cei fără evalueație, primesc congrua și ajutoare de cvinvenale. Alarmează lumea din nou cu pactul între guvern și Români și se face a ști că în zilele acestea prelații bisericii greco-orientale române s'ar întruni la sfat în Sibiu, ca să raporteze despre rezultatul pertractărilor cu guvernul. Zice că prelații români sunt foarte mulțumiți de ajutorul material, ce îl primește biserica lor dela guvern, câtă vreme e fapt constatat, că această biserică primește relativ cel mai mic ajutor dela stat, chiar și izraeliții primesc mai mult.

Cu prilejul acesta „Pesti Hirlap” face descoperirea (?), că mulți preoți, cari s'au dat coadă de topor în mâna trădătorilor de neam primesc retribuții speciale dela guvern. Astfel susține, că pentru preoții caraghioșului Segeszkú József din cercul Oraviței s'a asemnat suma de 6000 cor.

Faptul din urmă îl știe lumea românească de mult, dar perciunații dela „Pesti Hirlap” ar face bine să întrebe pe amicul lor contele Apponyi, cât a dat acesta trădătorilor români în timpul guvernării sale? Știm noi prea bine, că temelia acestui stat este corupțiunea, nu numai a partidului muncii, ci a statului întreg. Dovada cea mai izbitoră pentru acest adevăr este chiar „Pesti Hirlap”. Cu cât au fost cumpărați colaboratorii ei de către guvernul lui Lukács? Ce mai e nou cu procesele în această murdară afacere, domnilor dela „Pesti Hirlap”?

Călătoria ministrului Bilinski în Bosnia — amânată. În legătură cu tratativele ce s'au pornit, între guvernul provincial al Bosniei și între conducătorii partidelor politice din saborul bosniac, referitor la restabilirea capabilității de activitate a saborului, s'a lansat în timpul din ur-

mă știrea că ministrul comun de finanțe Bilinski, rezortului căruia aparțin și afacerile bosniace, va călători pe la mijlocul lui Septemvrie în Bosnia. Acum se anunță oficial din Viena că această călătorie a fost amânată, dar, totuș tratativele nu vor fi întrerupte și în scopul acesta, președintele saborului bosniac Dr. Nicola Mandić va sosi în zilele aceste la Viena. Saborul bosniac se va deschide în cursul lui Septemvrie și se speră până atunci terminarea favorabilă a tratativelor.

Manifestarea solidarității „Uniunii germane”. Ieri și-a ținut în Viena ședința plenară Uniunea germană parlamentară. În această ședință s'a hotărât lansarea unui manifest de solidaritate. Prin acest manifest Uniunea germană declară în totalitatea ei, că între orice împrejurări și neclintit, e solidară cu demersul conaționalilor lor din Boemia. Deoarece fără împlinirea pretențiilor juste ale Germanilor din Boemia situația acestora e insuportabilă, și o activitate a parlamentului e imposibilă, pretinde guvernului, ca acesta să se întrepună cu toată enrgia pentru restabilirea stărilor normale în Boemia conform pretențiilor Germanilor de acolo.

Declară, că comitetul provincial administrativ în compunerea lui nu e o garanție pentru conducerea imparțială a afacerilor, precum nu e nici persoana actualului guvernor, în care Germanii din Boemia văd chiar o piedecă.

Uniunea germană face responsabil guvernul pentru toate măsurile excepționale luate în Boemia, precum și pentru întreaga administrația politică de acolo. Ea pretinde ca mai cu seamă la compunerea bugetului acestei provincii și la împlinirea oficiilor să se ție seamă de drepturile și interesele Germanilor. Situația materială a învățătorilor pretinde o sanare imediată.

Uniunea germană declară în sfârșit că ia asupra sa garanția până în cele mai extreme consecințe, pentru împlinirea pretențiilor Germanilor din Boemia.

Prin acest manifest de solidaritate al Uniunii germane cu Germanii din Boemia, situația guvernului Stürgh a devenit foarte dificilă.

Guvernul și revărsarea apelor. În sfârșit primim știrea, că și guvernul proiectează o acțiune pentru ajutorarea celor năpăstuiți de revărsarea apelor. După cum se anunță din anturajul guvernului, se va porni o acțiune de ajutorare în două direcțiuni. Deoparte se va face ajutorarea imediată a locuitorilor din ținuturile năpăstuite, care ajutorare guvernul o va începe imediat în baza rapoartelor primite dela organele lui administrative și a propunerilor autorităților locale. De altă parte se elaborează proiecte pentru înfățișarea dezastrelor cauzate de revărsarea apelor și cu aceste în legătură și modalitățile pentru sistarea mizeriei și promovarea agriculturii în ținuturile năpăstuite. Proiectele aceste vor fi discutate în apropiatul consiliu de miniștri, pentru ca încă la începutul sesiunii parlamentare de toamnă să poată fi prezentate parlamentului spre votare.

Dr. Papp János caută să-și repare cinstea...

Arad, 30 August.

Faimosul publicist dela Orade căruia chiar și umanul ziar unguresc de deunăzi „Világ”, îi pușese la îndemână coloanele pentru a trata armata reg. român ca pe cea mai nevoiașă și mai anarhică de pe lume — fiindcă noi nu-i dăserăm răgaz să-și poată savura mulțămii delicișosului său articol — ne-a intentat proces de calomniare. Poliția Aradului a făcut azi o nouă perchițiție redacției noastre pentru a confiscă manuscrisul impricinat pe al cărui autor să-și poată răsbuna apoi cumplitul Dr. Pap János!

În loc ca Dr. Papp János să se fi putut cuminți din ulterioarele relatări conformate adevărului din ziarele ungurești (dacă celor românești nu vrea să le creadă) despre armata română, el își caută reparare de cinste... În fata cui însă? Desigur, inșiși protectorii săi budapeștani i-au regretat publicarea monstruoaselor sale fantezii — sociologice... Când în lumea cultă europeană nu s'au găsit decât admiratori ai acțiunii armatei române, puteam oare să suferim minciunile debitate de un „corespondent” — originar român dar decăzut în clipa renegațiilor?! Prin apostrofarea noastră voiserăm să-l aducem „la reson”, să-l trezim din beția patriotică în urma căreia numai se explică articolul din „Világ” și celelalte anterioare cari suferiră de acelaș nenorocit simptom al iresponsabilității personale!

În sfârșit! Dr. Papp János ne-a intentat proces! Și sunt numai câteva zile de când poliția Aradului scotoci prin lăzile meselor redacției după un manuscris ce ar fi sacrificat pe un alt șot de meserie de al său: Dr. Olean dela Orade, și după un manuscris ce pălmuia pe judele de tribunal din Arad care apostrofașe pe un țaran român: „menjen hátrébb az az oláh”!

Trei cazuri de reparări de cinste! Înaintea opiniei publice toate trei ireparabile! Însă bietii sacrificați cred că pot da dovada unui simț de cavalerism (ce obicei întârziat al veacului!) — cerând, totuș, satisfacție prin proces.

Și cum nu pot cei trei oameni întârziți ai vremii să înțeleagă situațiile și să se cumintească prin însușirea unei rigori proprii — în orice faptă, ori scris? Există o mai nobilă satisfacție personală decât aceasta?

Ce zice publicistul Dr. Papp János?...

Am fost la Cluj...

Să încep... „aș avea lipsă de-o peană de foc și de sânge în loc de cerneală, ca să pot așterne indignarea mea în cuvinte”.

Nu!

Voi spune încet, șoptindu-vă la ureche: Dintre cei o mie de învățători totuș au venit la Cluj vre-o douăzeci-treizeci. Am venit de o parte ca am fost tot atâția Toma; am venit de alta parte ca să îngropăm pe cel dintâi născut al nostru: congresul.

Și, cu toată opreliștea barbară, s'au întrunit la o masă mică Sătmarul, Sibiuul, Clujul, Maramureșul, Alba-inferioară, B.-Nasăudul, Turda, Caraș-Severinul și Sălajul.

Ne-au oprit să gustăm pâinea: e bine, noi am gustat miezul, dar tot pâine a fost!

Ne-au oprit să ne întrunim vre-o mie: ne-am întâlnit douăzeci.

Ne-au oprit să ne întrunim mulți din multe părți: ne-am întrunit pușini, dar din multe părți.

Și totuș ne-am plâns unul altuia, dar ne-am și mângâiat.

Ne-au lovit cu ciocanul?

Au uitat, că dau în fier și că acea lovitură ne-a apăsă, ne-a făcut mai tari!

Loviți domnilor, că înconștient voi ne faceți un bine: Nu ne faceți după voia voastră ci din contra ne

ANUAR ȘCOLAR

AVIZ ȘCOLAR

(Évkönyv) pentru 80 elevi 4.— cor.; pentru 120 elevi 5.— cor.; pentru 160 elevi 6.— cor. plus porto postal.

(Iskolai értesítő) legat 30 fileri bucata. — De vânzare la Librăria „CONCORDIA” („Tribuna”) ARAD, strada Deák-Ferenc numărul 20.

intăriți.

Voitți să puneți piedeci unei evoluțiuni? Atunci vă faceți de răs!

Voitți a ne pune la probe?

In acest caz ne selecționăm!

Voitți a ne nimici?

Pentru acesta sunteți prea mititei!

Dar atunci ce voitți?

Nici domnia voastră nu știți!

La masa mică s'au desbătut lucruri mari!

Intre cele multe — de ce să neg — s'a adus greaua acuza, că la opreliștea congresului nostru poartă vină și vlădicii noștri.

Credeți?

Vă vine a crede?

E adevărat, că secretarul Benedek s'a exprimat în acest senz. Dar să ne dăm seama, nu cumva a înțeles dlui sub „mai marii noștri” pe Erostratele dela Oradea-mare?

Să fim obiectivi!

Să judecăm orbi, dar nu orbește!

Adevărata cauză acum se poate stabili numai pe bază logică.

Să vedem.

Du-te înapoi în timp până ce vei afla cel puțin prototipul dascălului român.

Date istorice despre dânsul nu prea avem.

Dar țî-l inchipuiești.

Acum vino către prezent până în anii 80—90 și se va întipări în minte o figură năcăjită, într'o stare totdeauna deplorabilă, de toți pendentă, de toți ocărită, starea lui materială precum și cea socială sub zero.

Dela anii 90 acea figură de dascăl o vezi mișcând întâi inconștientă și pretensivă cerșind și cerând — pânea.

Azi începe a mișca dascălul pretinzându-și poziția. Dascălul de azi are poveri incompatibile cu pedagogia.

Delăturarea pacinică a acestor poveri a fost ținta congresului.

Ei, se vede, își dau seama de axioma lui Bismarck. Văd că ne-am trezit cu totul, — și cu lovituri vreau să ne readormim! Se tem, că dascălul de se întrunește ca dascăl român — e în pericol patria. Suntem nenorociți, noi suntem înaintea lor mori de vânt.

Când s'a exprimat vre-un dascăl român, că are tendințe de a clădi unitatea acestui stat? Din contră totdeauna a zis: Dați-mi bună stare materială și socială ca să am dispoziția a scoate la nivel poporul, care aparține acestui stat.

Noi am exchis din capul locului politica — și de aceea s'au temut.

I-am rugat să-și trimită medii de control între noi, s'au făcut că nu înțeleg.

S'au împiedecat în Mangra (cu ucuzul) și în Lazar, ca în „inițiatorul” acestui congres.

Asigurăm pe d. ministru de interne că nu Apponyi ne-a ridicat salarul, ci timpul, nu Lazar a „inițiat” congresul, ci tot timpul. Nu în Lazar ar fi trebuit a căuta garanța, ci în învățătorime!

Cauza opreliștea a mai fost încă „veto”-ul urlat de „alianța regnicolară a învățătorilor maghiari” „veto”-ul acelei alianțe la care a voit cu tot prețul să adneze Pocola (cândva vicepreședinte la R. I. R. S.) învățătorimea română din Sălaj.

Aceștia sunt colegi!

Aceștia nu fac politică!

Lupus in fabula.

Acum, în sfârșit să ne întrebăm, cum să ținem acel congres?

Unde și prin ce instrument să ne înțelegem? E destulă pentru aceasta nouă propagandă „Gazeta Învățătorilor”? Sunt la „G. I.” oameni, cari să ne deie nouă învățătorilor garanța recerută? De nu sunt, să se constituie un comitet nou de redacție, nu numai din sălajeni, ci de pretutindeni, comitet să se compună din oameni de specialitate și cu vază nu numai înaintea noastră, ci înaintea țării.

Acest comitet să exchidă radical confesionalismul și, ca rezultat: să între în tratative cu celelalte foi școlastice pentru o eventuală fuziune, așa că am avea numai o foaie specialistă bogată și bine redactată.

Acest comitet să între în tratative cu consistoarele pentru asigurarea și susținerea (eventual și subven-

ționarea) acestei foi, așa că consistoarele să oblige pe susținătorii de școli a abona această foaie, în care ar apare și toate circularele referitoare la noi.

Atâta de-ocamdată.

Un dascăl.

In jurul păcii dela București.

Reluarea relațiilor diplomatice dintre România și Bulgaria.

București. — Un redactor dela ziarul „Seara” a avut o convorbire cu Dr.-ul Radeff, — unul dintre membrii delegației bulgare, care, se știe, a rămas în București ca reprezentant al guvernului din Sofia, pentru a negocia reluarea relațiilor diplomatice dintre Bulgaria și România. Dr.-ul Radeff a făcut următoarele declarații:

— Am rămas în București ca să negociez reluarea relațiilor diplomatice între Bulgaria și România. Mistuna mea a isbit. Și vă pot anunța că cel mai târziu până la finele săptămânei acesteia, cele două guverne își vor anunța reciproc numele noilor lor miniștrii pentru București și Sofia.

Bulgaria dorește nu numai să reia relațiile diplomatice cu România, dar încă să le facă cât mai cordiale. Aceeaș bunăvoință am întâmpinat-o și din partea guvernului român.

Intrebând pe Dr.-ul Radeff asupra ratificării tratatului păcii din București, d-sa a declarat:

— *Tratatul a fost ratificat de toate statele semnatare, din cauza depărtării și a lipsei de comunicațiune, curierul Muntenegrului purtător al celor șase exemplare din tratat, contra-semnate, nu s'a putut prezenta la timp în București. A rămas ca exemplarele acestea să fie remise dlui Titu Maiorescu, care și-a luat însărcinarea să le remită reprezentanților la București ai statelor interesate.*

Textul actului de ratificare a păcii.

București. — (Oficial). — „Monitorul oficial” publică următorul comunicat oficial al ministerului afacerilor străine, despre actul preschimbarii ratificării tratatului de pace dela București, din 28 Iulie (10 August) 1913:

„Subsemnații, Titu Maiorescu, președinte al consiliului și ministru al afacerilor străine al României; Andrei Papadiamantopoulos, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al Majestății Sale elenice pe lângă Majestatea Sa regele României; Mihailo G. Ristich, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al Majestății Sale regelui Serbiei pe lângă Majestatea Sa regele României; Simeon Radeff, delegat al guvernului regal al Bulgariei,

s'au întrunit la București spre a proceda la schimbul ratificării tratatului de pace și anexelor lui, încheiat la București în 28 Iulie (10 August) 1913 între România, Grecia, Muntenegru și Serbia de o parte, și Bulgaria de altă parte.

Instrumentele acestor ratificări fiind înfățișate și găsite, după cercetare, în bună și cuvenită formă, au fost preschimbate.

Spre credința cărora, subsemnații au întocmit procesul-verbal de față, câte un exemplar al cărui va fi liberat fiecareia din părțile semnatare.

Făcut în patru exemplare la București, în 12 (25) August 1913.

T. Maiorescu,

A. D. Papadiamantopoulos,

M. G. Ristich,

S. Radeff.

București, 14 August.

Morții pentru patrie.

București. — Marele cartier general român comunică numele morților până în ziua de 8 August v. inclusiv.

Totalul morților până la 8 August v. inclusiv este 904; din cari: 6 ofițeri și 1 funcționar civil c. f. r.

Unde se află marele stat-major al armatei române?

București. — Marele stat-major al armatei de operațiuni s'a strămutat dela Pleвна la Turnu-Măgurele. Peste câteva zile cartierul general și marele stat-major se vor muta în București.

Cartea verde a României.

București. — Ministerul afacerilor străine va scoate în curând o carte verde asupra acțiunii diplomatice a guvernului român în chestiunea balcanică.

Turcii din Bulgaria refugiați la Silistra.

Silistra. — Aproape 2000 refugiați turci au sosit până ieri la Silistra. Din aceștia 1500 au venit din Nicopole.

Presa rusească și introducerea limbei românești în Basarabia.

Petersburg. — Agenția Westnik primește dela corespondentul său din București o telegramă în care se resumează două articole apărute în ziarul „Epoca”, privitoare la introducerea limbei românești în Basarabia. Intreaga presă rusească comentează favorabil noua atitudine luată de guvernul din Petersburg, față de România și de Românii din Basarabia, relevând că prietenia cu România va deschide un nou orizont în politica externă a Rusiei.

Apropiata demisie a lui Pașici?

Belgrad. — Din loc competent se desminte categoric știrea publicată de ziare că d. Pașici având nevoie de odihnă, ar fi izbutit din această cauză o criză ministerială.

Chestia albaneză.

Arad, 30 August.

Ziarul vienez „Die Zeit” află din Scutari și asigură că cei mai mulți șefi albanezi nu sunt conduși de motive ideale, ca îmbunătățirea soartei poporului, ci de vanitatea personală. Intrigile între șefii albanezi, spune „Die Zeit”, împiedecă orice acțiune folositoare.

Ismail Kemal-bey și guvernul provizoriu din Valona n'au reușit să câștige simpatiile poporului și sunt fără vre-o influență. Cunoscuții șefi albanezi Riza-bey și Ahmet-bey, Baizani Dukan, Bairam Zuri și Isa Boletinat, ignorează guvernul din Valona despre care ei afirmă că nu cunoaște populația albaneză.

Semnificativ pentru situația din Albania este faptul că Essad-pașa, numit de multă vreme ministru de interne, n'a luat încă postul în primire, ci a trimis pe partizanii săi Faik Konitza și Derwish Hima la Scutari ca să agite contra guvernului din Valona.

Austro-Ungaria și Italia se cuncurează prin bani ca să-și asigure o mai mare influență în Albania.

Depesa Albanezilor români către marchizul San Giuliano.

București. — „Corriere della Sera” dă următoarea telegramă primită de marchizul Di San Giuliano din partea Albanezilor din România:

„In numele Albanezilor domiciliați în România, rugăm pe Excelența Voastră să binevoiască să accepte expresiunea grațitudinii noastre nețămurite pentru generoasa inițiativă urmărită

La Librăria „CONCORDIA” (Tribuna) din Arad, str. Deák-Ferenc nr. 20., se află de vânzare toate manualele școlare aprobate de Consistorul din Arad și Ministru — pentru școlile populare, de repetiție etc. Caiete de scris și desen, creioane, condeie, radire, cerneală, sugativă, penițe, compase, penale cu prețuri moderate. — Nicolae Densușianu. Dacia preistorică. Cu o prefață de Dr. C. I. Istrati. Cu peste 260 ilustrațiuni și 1152 pagini. Prețul 30 coroane, plus porto postal.

cu așa sfortări nobile de către guvernul italian și încoronată de cel mai complet succes, de a crea un stat albanez independent.

Trăiască M. S. regele Victor Emanuel și marea și nobila națiune italiană”.

Delimitarea granițelor Albaniei.

Viena. — Trei din marile puteri au numit pe reprezentanții lor în comisiunea internațională care va fixa la fața locului granițele de sud ale Albaniei.

Italia a numit pe contele Labia, consul la Iannina. Anglia pe maiorul Carol Doughthjurghe, iar Austro-Ungaria pe Bilinsky, secretarul legațiunii din Iannina.

In ajunul congresului păcii.

Arad, 30 August.

Cu ocaziunea inaugurării palatului păcii la Haga, s'a hotărât ținerea unui congres în care se vor lua măsurile cu privire la încetarea războaielor. În același timp telegramele ne anunță că Lloyd George în ultimul său discurs, se ridică împotriva „nebuliei înarmărilor” adăugând că „sporirea armamentelor constituie o amenințare la adresa civilizației.”

Ce teribil contrast între ceea ce se propovăduiește în congresele păcii, al căror președinte de onoare e însuși țarul Nicolae al Rusiei — și între ceea ce s'a petrecut în Balcani sub auspiciile aceluiași monarh.

În congresul apropiat ca și în cele ce s'au ținut sau se vor ține de aici încolo, se va proserie mereu războiul. Cu toate acestea, principiile pline de umanitarism ce se vor desprinde din desbaterile pacifistilor vor ceda totdeauna, ca o supremă ironie, dreptului celui mai tare. Toți se vor ridica împotriva ideii războiului și cu toate acestea ca o supremă sfidare, el va rămâne. Și va rămâne tocmai pentru a garanta ceea ce urmărește și în congresul dela Haga: **pacea.**

Lloyd George și alături de el toți șefii de guvern din toate țările se vor plânga de **nebulia înarmărilor**; se vor rosti discursuri și multe și frumoase împotriva ei și cu toate acestea „nebulia” va continua ca o crudă necesitate, căci toți nu pot scăpa de obsesiunea credinței lui Moltke că „Războiul este singurul și cel mai drept mijloc de a consolida fericirea, independența și onoarea unei țări.”

Romanul spunea: **si vis pacem para bellum** (vrei să ai pace, pregătește războiul). E un adevăr care înseamnă că nu sentimentalismul poate pune capăt războiului, ci însăși teama de el.

Europa care n'o mai începe noțiunile de pace și umanitarism, nu s'a oprit de a se înclina în fața unui fapt implinit — consecința unui război care a însângerat întreaga peninsulă balcanică. Ce înseamnă asta altceva decât respectarea dreptului pământului împotriva căruia s'au ridicat și se vor ridica principiile umanitariste dar — care și va urma calea liniștii, dealungul veacurilor, — privind cu mulțumire cum în slujba lui se pun atâtea perfecționări ale instrumentelor morții.

Situația Turciei în Asia-mică.

Arad, 30 August.

Ziarul „Le Temps” scrie că Arabia nu va putea fi niciodată pacificată decât prin forță, peninsula arabă nefiind deloc devotată Turcilor. Asemenea în Palestina, Siria și Mesopotamia, antagonismul de rasă și religie este înăspriț de influențele externe, și neînțelegerile politice și economice sunt foarte grave. Armenii din cauza masacrelor lui Abdul Hamid au o ură implacabilă în contra Turcilor și caută prin toate mijloacele să grăbească năruirea finală a dominațiunii turcești.

Dar o complicațiune serioasă care face progrese repezi și mari este aceea a elenismului care invadează porturile și coastele Asiei-mici și unde Grecii și-au păstrat limba, religia, obiceiurile și portul. Ei ocupă în imperiul otoman locurile cele dintâi în bănci, în comerț, în naviga-

ție, în industrie, și sunt de o activitate surprinzătoare. Peste tot o profuziune de bani, școli, cărți și ziare grecești; care încetul cu încetul fac ca populațiunile să-și redobândească limba, obiceiurile și cunoștința naționalității lor, să se despartă de Turci și să-și întoarcă privirile înspre Atena. În Asia-mică sunt 3 milioane de Greci, și dezastrele ultimului războiu au făcut pe Turci să piardă mult din prestigiul și din autoritatea lor, astfel poziția lor este mult mai grea ca mai înainte și va fi poate discutată cum a fost în Macedonia.

Situația în Balcani.

— Conflictul turco-bulgar. —

Arad, 30 August.

Suntem informați că Bulgaria care a deschis tratativele directe cu Turcia, a făcut Turciei următoarea propunere pentru delimitarea noii granițe turco-bulgare:

1. Adrianopolul să rămâne Turciei, dar Turcia să se oblighe a dărâma toate fortificațiile;
2. Turcia să cedeze Bulgariei o fâșie de teritoriu pe lângă râul Marița care să treacă apodela Dimotika până la Rodosto;
3. Orașul Dimotika, să intre în posesiunea Bulgariei;
4. Portul Rodosto să aparțină Bulgariei.
5. Turcia să renunțe la cota-parte ce i-ar fi venit din partea Bulgariei, în urma partajului teritoriului ei european, astfel că această sumă s'ar ridica la 250 milioane.

Cu acest preț Turcia ar „răscumpăra” Adrianopolul. Aceste condițiuni, guvernul otoman le-a examinat formulând următorul răspuns:

1. Fortificațiunile nu le poate dărâma, căci Adrianopolul este cheia Constantinopolului.
2. Fâșia de teritoriu cu Rodosto, nu o poate ceda, deoarece portul Rodosto, comandă strâmtorile.
3. Turcia poate renunța la cota-parte ce revine Bulgariei de plătit, în cazul când guvernul bulgar primește ca linia de frontieră să pornească dela Enos, să treacă la nord de Adrianopol și să urmeze vechea frontieră până la Marea Neagră.

Trebuie să adăugăm că în ce privește pretenția Bulgarilor asupra portului Rodosto, ea nu este sprijinită de nici o putere, din cauza strâmtorilor.

Concesiunile acordate Bulgariei.

Paris. — Corespondentul din Constantinopol al ziarului „Le Matin” află din sursă bine informată că Turcia nu va ceda localitatea Kirkkilise și nu va dărâma fortificațiile Adrianopolului. Turcia este dispusă să facă însemnate concesiuni teritoriale la vechea graniță turco-bulgară, în Turcia de nord, și însemnate concesiuni economice cari să permită întinderea comerțului bulgar la marea de Marmara și în Asia-mică.

Lupte între Turci și Bulgari.

Constantinopol. — Ziarele spun că populațiunea din Kocianovac și satele din împrejurimi a format bande cari au început lupte cu bandele bulgărești.

Peste 100 mii refugiați pe teritoriul grecesc.

Atena. — Numărul total al refugiaților sosiți pe teritoriul grec este de 120.111 printre cari refugiații dela Salonie, al căror număr trece de 10.000 plus 2900 de Bulgari. Numărul refugiaților sosiți la Serres este de 15.000 Greci și musulmani. În Doiran 8000; în gara Doiran 12.000; în Nigritta 5000; în Cavalla 10.000 veniți din Xanthi; în Drama și Nevrocop 11.000; în Oxilar 30.000 veniți din Tracia.

Alți 90 mii refugiați la Kirkkilise.

Sofia. — Mai bine de 40 mii de refugiați scăpați din districtele Lüleburgas, Bunarhisar, Kirkkilise și Banaeski au adresat din Kirkkilise președintelui consiliului o depeșă zugrăvind starea lor de plâns și rugându-l de a face tot posibilul spre a se putea reîntoarce la căminurile lor. Acești refugiați tracieni cum și cei macedoneni al căror număr trece de 50.000 sunt în

sarcina guvernului bulgar care caută prin toate mijloacele să le ușureze soarta și că întârzierea regulării chestiunii Traciei le face situațiunea lor de nesuferit.

Inlocuirea plenipotențiarului bulgar din Petersburg.

Sofia. — După cum se afirmă în cercurile guvernamentale, e vorba ca generalul *Ratko Dimitrieff* să fie numit ministru plenipotențiar la Petersburg, în locul lui *Bobiscew*.

Cruzimile Turcilor în Tracia.

Atena. — Numeroși refugiați au sosit ieri din Tracia. Ei povestesc că Turcii au comis cruzimi fără număr în Kirkkilise și alte localități din Tracia, făcând viața creștinilor cu neputință în această țară.

Război între Muntenegreni și Malisori.

Scutari. — Ieri după amiază s'a auzit un puternic bubuit de tunuri în apropiere de Tuzi. Populația cuprinsă de panică s'a înarmat crezând că între Malisori și Muntenegreni a început războiul.

Amănunte lipsesc asupra evenimentelor dela Tuzi.

Schimbarea prizonierilor între Sârbi și Bulgari.

Belgrad. — Ieri prizonierii de război au fost schimbați între Serbia și Bulgaria lângă stațiunea de frontieră Sukovo sub controlul militar.

Pacea între Turcia și Grecia.

Atena. — Se crede că tratatul de pace dintre Turcia și Grecia va fi semnat la sfârșitul săptămânii viitoare. După semnarea tratatului, ministrul de externe își va da demisia.

Amiciția austro-germană.

München. — Împăratul a trimis o telegramă principelui regent menționând cu satisfacțiune participarea Austriei la războaiele independente precum și amiciția încercată dintre Germania și Austro-Ungaria.

Presa rusească și situația în Balcani.

Petersburg. — Ziarul „Odeschy Listok” scrie: Bulgaria adusă la mizerie de sovinsismul politicienilor ei nu va avea posibilitatea să se ridice decât cu ajutorul Rusiei. Pentru aceasta trebuie să renunțe la ori ce activitate dăunătoare Rusiei, să se lapede de cunoscuta ei politică austro-filă. O politică alături de Rusia e în interesul ideii panslaviste.

Rusia poate garanta ridicarea din nou a Bulgariei, dar dacă aceasta nu-și va înțelege interesele și va continua să facă jocul celor dela Viena, atitudinea Rusiei față de Bulgaria se va schimba în și mai rău; fapt care va atrage și o schimbare a părerilor guvernului și a opiniei publice rusești în chestia Macedoniei.

Dorim din suflet, — zice ziarul, ca aceasta să nu se întâmple. Totul depinde însă de cursul ce va lua diplomația bulgară, care ar trebui să înțeleagă că interesele Bulgariei sunt identice cu interesele și scopul ce urmărește politica Rusiei în Balcani.

Ziarul „Odesshija Novoosti” publică un interesant articol, datorit cunoscutului publicist rus, printul Mesterschi. Autorul articolului crede că Europa trebuie să se conformeze principiilor elementare ale dreptului internațional și față de Turcia pentru care Adrianopolul prezintă aceeași importanță ca și Moscova pentru Rusia.

Poarta a fost atacată pe neașteptate de statele balcanice, bine pregătite, după mai multe luni de rezistență disperată, și după demersurile unora dintre puterile interesate, fu silită să cedeze pentru un timp oare-care. Războiul dintre aliați a precipitat evenimentele. Guvernul din Constantinopol s'a hotărât să recucerească Adrianopolul.

Aceasta e atât de natural, încât ne pare curios, cum Europa mai poate protesta.

ANUNȚURI
 se primesc cu prețuri
 moderate la administra-
 ția ziarului acesta. :-

INFORMAȚIUNI

O pagină de istorie.

Paris, 29 August.

Războiul din Balcani a luat sfârșit. Dintre neamurile cari au luat parte la el, Bulgarii sunt fără îndoială acei cari au pierdut mai mult. Ei au pierdut stîmna omeniei civilizate pentru ororile și feloniile pe cari le-au săvârșit. În schimb, au câștigat reputația bine meritată de sălbătăcie și cruzime. Dintre toate popoarele orientului european ei trec acum în ochii occidentului drept poporul cel mai inapoiat în senzul moral și cultural al cuvântului. Diplomația lor s'a dovedit încăpăținată și imbecilă; soldații lor, s'au dovedit barbari și feroci. Adevărul acesta nu se poate ascunde, nici sulemenii; el strică Bulgarilor mai mult decât s'ar crede. Observați numai atitudinea marilor puteri față de ei, din punctul de vedere economic: în vreme ce Franța și Anglia se pregătesc să colaboreze cu capitalurile lor la prosperitatea economică a României, a Serbiei, a Greciei, în vreme ce toate ziarele mari din apus publică articole în acest sens, istovita Bulgaria aude puține glasuri simpatice ei. Și desigur că nimeni n'a meritat mai mult decât acest neam, faimoasa replică a lui Molière: „Tu l'as voulu, Georges Dandin!”...

Un funcționar rus — care nu poate fi nici decum bânuit de animozitate față de Bulgari a publicat în *Daily Telegraph* un raport asupra atrocităților săvârșite de soldații bulgari în Tracia și Adrianopole. Documentul acesta a fost reprodus de cele mai mari ziare engleze și franceze. El conține desigur prin precizia sa cea mai emoționantă pagină a cruzimilor comise de supușii regelui Ferdinand. Voi traduce din el pentru *Românul*, pasagiile cele mai caracteristice.

A. C.
„Casele musulmane au fost jefuite; între altele, aceea a lui Abuk pașa, comandantul corpului 4 de armată; nici un corar prețios n'a mai rămas prin moschee; fraților Palassinos li s'au smuls bijuteriile pe cari le țineau în mână, sub amenințarea că vor fi împușcați; frații Stavridi, întemnițați de șeful jandarmeriei, colonelul Zlabanoff, n'au putut scăpa din închisoare decât în urma unei plăți de 40 lire; bogătașilor ovrei Rodrighes, Dehmoiras și Henaroya li s'au luat mobilele cari au fost trimise la Sofia, unde seoseau în fiecare zi trenuri pline cu obiecte dobândite în acest chip. Insuș șeful poliției a expediat la Sofia trei baloturi de covoare furate.

În fiecare dimineață se găseau numeroase cadavre de musulmani uciși în timpul nopții. Până acum s'au scos din puțurile publice cadavrele prizonierilor turci, pline de răni grozave. Autoritățile nu se deranjează niciodată pentru bagatele de felul acesta.

Unul din asasinatele cele mai revoltătoare și cele mai cunoscute este acela săvârșit de un soldat bulgar în mijlocul Străzii Mari, în ziua întâi a ocupației bulgare, asupra persoanei unui ofițer turc prizonier.

Acest moșneag, istovit de lipsurile și de oboselele asediului, nu mai avea puterea să umble. Soldatul îl silea să înainteze, cu lovituri de pat de pușcă. Un ovrei cu numele de Salomon Behni îl rugă pe soldat să-i fie milă și să-l lase pe bătrîn să se odihnească. Turbat de această intervenție soldatul îi ucise cu baioneta pe amândoi. În aceeași zi, opt soldați jefuiră casa a trei frați turci ceasornicari, furându-le mai bine de cinci sute de ceasornice. Pe unul dintre ei, Hasiz Amed îl omorîră, după care îi ciopârțiră cadavrul cu baionetele. Ceilalți frați au scăpat cu fuga.

În ziua a treia a ocupației, vre-o douăzeci de soldați bulgari masacrară grozav treisprezece turci, după ce-i jefuiră de tot ce aveau. Scena s'a petrecut în moscheea Miri-Miran. Am văzut și eu urmele de sânge pe cari colegii mei le-au fotografiat”.

Și mereu urmează povestea asasinatelor comise în plină stradă, a masacrelor din Miri-Miran, a uciderei prizonierilor — toți bolnavi și răniți, cari nu mai aveau puterea să meargă erau împușcați — și a violurilor și grozăviilor ne mai auzite, sub

ochiul arogant al comandantului bulgar, generalul Veleff, cu toate protestările mulțimii, a consulului rus, d. Yakimoff și a consulului francez, d. Cuinet.

„În ziua de 25 Iunie — urmează raportul funcționarului rus, — Sfinția Sa Polycarp, merse la guvernator să-i ceară a-i permite de a găzdui în casa sa pe episcopul din Cavalla, Athanase, adus aici sub escortă, împreună cu douăzeci de fruntași ai orașului, și ținuți toată ziua în picioare în curtea guvernământului, laolaltă cu fel de fel de prizonieri.

Veleff declară S. S. Polycarp cu brutalitate că va prinde și va împușca pe toți fruntașii greci din Adrianopole, începând cu mitropolitul, dacă nu se vor ține liniștiți și dacă se vor arăta ostili față de Bulgari.

Mitropolitul încercând să se justifice, Veleff îi strigă cu sălbătăcie în turcește:
— „Suss” (taci!)

Timp de un ceas cât durară barbarele reprimande ale generalului, prelatul ortodox stătu în picioare, iar Veleff, care-l tutuia, nu încetă de a amenința cu moartea împreună cu toți grecii.

Pierzându-și în sfârșit răbdarea, mitropolitul se revoltă și strigă, tutuindu-l și el pe general:

— Ei bine! „Keff!” (în turcește: masacrează!)
— N'avea teamă, îi răspunde bravul general, voi masacra eu fără să-ți cer voie.

Dimpotrivă, soldații sârbi au lăsat amintirile cele mai bune; în vreme ce ofițerii bulgari intrau prin case spărgând ușile, cerând cu brutalitate odăile cele mai bune, și o hrană mai bună, pe care gazda nu era în cele mai multe cazuri în stare să le dea; maltratând bărbații și femeile, luând covoarele, vestmintele, mobilele pe cari le vindeau, ofițerii sârbi cereau politicoasă permisiunea de a petrece noaptea în vre-un colțisor, evitau să facă sgomot, și plecau mulțumind, dând bacșiș servitorilor și rugându-și gazdele să vie să-i viziteze ori de câte ori vor trece prin Serbia. Contrast într'adevăr izbitor”.

Intr'o anexă a acestui raport găsim și povestirea a doi soldați turci, singuri cari au scăpat din masacrele prizonierilor executați de Bulgari, și cari au costat viața mai multor mii de soldați turci.

Arad, 30 August r. 1913.

Mersul vremii. *Buletinul meteorologic anunță timp cald, în unele locuri, îndeosebi în părți apusene ploii și hurtuni.*

Prognostic telegrafic: timp cald, în părți apusene ploii și hurtuni.

Temperatura la amiază: 24.8 C.

Știre personală. D. Dr. Iuliu Maniu a fost azi în Arad, unde a conferat cu fruntașii noștri de aici asupra mai multor chestii de interes obșteșc.

Principii Ferdinand și Carol la Jalta. *În unele cercuri bine informate se spune că AA. LL. RR. principii Ferdinand și Carol se vor duce în luna Octombrie la Jalta, în Rusia, spre a vizita familia imperială rusă. Se atribuie acestei vizite scopul unei viitoare legături familiare între curtea română și cea rusă.*

D. N. Bațaria la Brașov. Cetim în „Gazeta Trans.” că alaltăieri, Jof, d. N. Bațaria, fostul ministru al Turciei a petrecut în Brașov. Distinsul bărbat de stat al Turciei a sosit Marți împreună cu dna la Brașov, unde avea de gând să petreacă câteva zile, ca să cunoască mai deaproape poporul românesc din Ardeal. Din cauza timpului nefavorabil d. Bațaria a renunțat însă la planul de a sta la Brașov și cu trenul de alaltăieri după amiază s'a reînapoiat la București, de unde va pleca mâine, Duminecă, spre Constantinopol.

Răspunsul A. S. R. principelui Ferdinand la felicitarea mitropolitului primat. Ni se scrie din

București: I. P. S. S. mitropolitul primat, Koton, a trimis o telegramă de urări A. S. Regale principelui Ferdinand, cu ocazia aniversării Sale. A. S. R. principele Ferdinand a răspuns următoarele la telegrama primită:

Vaporul „Ștefan-cel-Mare”

I. P. S. S. mitropolitului primat al României.

Cuvintele așa de călduroase cu care Mă întâmpinați cu prilejul aniversării mele, adânc m'au mișcat și Vă mulțumesc din suflet. Bucuria ce noi toți simțim pentru frumoasa isbândă nesângeroasă care a mărit renumele Țării, a fost întunecată de cruda boală care ne-a răpit un număr de vieți tinere pline de speranțe. Trebuie ca noi toți împreună cu Clerul, să rugăm pe Bunul Dumnezeu, să ia din sufletele noastre această grijă. — Ferdinand.

Ce zic străinii despre Români? Primim dela un prieten al nostru, care de prezent petrece la băile dela Rohsh-Sauerbrunn, în Stiria, o scrisoare mai lungă din care extragem următoarele amănunte interesante:

„Spre deplină satisfacție îmi servește a fi părtaș de simpatia sinceră și demonstrativă a Croaților, Slovenilor și Sârbilor. Observ însă că această simpatie nu se datorește exclusiv neînsemnatei mele persoane ci mai mult naționalității mele, adică faptului că sunt român.

Zilnic sunt asaltat cu întrebări din domeniul vieții și luptelor noastre naționale tot astfel și despre România.

Antipatia Croaților față de compatrioții noștri maghiari nu are margine. Această antipatie e atât de mare, că cei mai mulți dintre Croați nu pot suferi nici vorbirea limbei maghiare de cătră alții. Intr'o seară am luat masa împreună cu un inginer din Croația. La masa vecină erau niște Unguri. Am observat că d. inginer nu se simte bine, e nervos, impacient. Apoi deodată, cu bruschetă se scoală, îndepărându-se. Mi-a spus, că dacă numai câteva clipite mai rămânea, sigur i s'ar fi făcut rău — din cauza că acei domni vorbeau ungurește. Acest d. inginer, a scris între altele pe fotografia d-sale, care mi-a cedat-o spre aducere aminte: „Trăiască bunul și falnicul popor românesc”.

Mai cu seamă la adresa României am auzit numai vorbe de laude. Un profesor sârb, descoperindu-și capul a strigat: „Trăiască d. Titu Maiorescu!” apoi a adăugat: „Noi, Români și Sârbii trebuie să mâncăm dintr'o singură bucată de pâine”.

Croații și Sârbii condamnă cu cea mai mare asprime politica guvernului din Budapesta iar Slovenii politica guvernărilor din Viena. „E sosit momentul, ca și noi să avem deplină libertate națională. Solidaritatea tuturor popoarelor subjugate politicește trebuie să se înlătuască” — zic ei.

Înainte de izbucnirea războiului balcanic atât noi Români din Ungaria cât și România eram în cea mai mare parte necunoscuți de străini. Acum însă, în urma tratatului de pace legat la București, în aceasta privință am câștigat enorm de mult. Acum străinii ne cunosc mai bine, mai deaproape, câștigându-le tot odată respectul și simpatia lor.

Și acesta e mare câștig moral. Până acuma mai eu seamă România a fost neluată în seamă, a fost descoperită, necunoscută de forțele de care dispune. Din ziua legării păcii dela București prestigiul României e înzecat. Sigur, că amintitul d. inginer din Croația, în anul 1912 nu ar fi scris unui român: „Trăiască bunul și falnicul popor românesc”, iar d. profesor nu ar fi strigat „Trăiască d. Titu Maiorescu”.

Patriotismul și naționalismul Croaților e înălțător. M'a impresionat adânc însufletirea și căldura cu care d. inginer, o doamnă și o domnișoară, la dorința mea au cântat imnul național croat „Lepa naša domoïna”. Pare că erau transportați în altă lume. Oamenii aceștia suferă foarte mult.

Simpatia Croaților față de noi Români o dovedește și următorul fapt. Intr'o zi, în societatea a patru dame croate am făcut o excursiune pe muntele Ianina. Deodată spre marea mea surprindere d-șoara L. de F. o bună cântăreață, acompaniată de celelalte dame a cântat „Pasere nevinovată”. În cea dintâi clipă am crezut că visez. Damele acestea din Croația, cari nu știu

Am onoare a recomanda on. public din Arad și din provincie

Prăvălia mea de ghete, pălării și albituri

precum și totfelul de obiecte pentru modă.

Pi 1351

Mare asortiment în noutăți de toamnă.

Rog sprijinul on. public român.

:: Cu deosebită stimă:

IOAN PINTEA, comerciant de

modă p. bărbați

ARAD, str. Deák-Ferenc nr. 4. (vis-à-vis de Li-brăria diecezană.)

Singura prăvălie românească în Arad.

vorbă absolut nici o vorbă românească, de unde știu cănta românește? La întrebarea mea mi-au spus că în comuna lor este un funcționar de tren român, care de multe ori cântă „Pasere nevinovată” și fiindcă cântarea aceasta e nespuse de frumoasă și e „românească” de multe ori o cântă și d-lor.

Rezultatul final al observărilor mele e acesta: Antipatie, ură, față de compatrioții noștri Maghiari, simpatie și dragoste față de Români.

Frunză.

După 25 de ani. Ni se anunță din București: Alaltăieri, Joi, 15 August v. s'au împlinit 25 de ani dela înființarea ziarului „Adevărul”. Această aniversare a fost sărbătorită, acum deocamdată, printr'un pelerinaj la mormântul lui Alex. V. Beldiman, ale cărui rămășițe pământești se odihnesc în cimitirul Ciorogârta. Fostii redactori și colaboratori ai „Adevărului” și alți numeroși amici, împreună cu întreg personalul „Adevărului” au luat parte la această sărbătoare ploasă.

Jubileu de un sfert de veac de existență al „Adevărului”, se va face în luna Decembrie ori Ianuarie viitor, când va fi gata și volumul în care se va rezuma întreaga existență a ziarului și se va expune toate luptele lui spre democrație și dreptate.

La mulți ani!

Efecte imediate ale păcii dela București.

Ni se scrie din București: Sunt informat în mod pozitiv, că, acum câteva zile, după încheierea păcii dela București, înainte ca primul-ministru Venizelos, care plecase de aci, să fi ajuns la Atena, pe când dca se afla la Scopia, în Macedonia, armata greacă a prins pe președintele eforiei române din Liumnița, Vanijara și pe cordonul Avram. — Ambii au fost spânzurați. — Voi da în curând amănunte asupra acestui nou fapt de arme al armatei grecești care ocupă azi Meglenia și care arată valoarea făgăduielilor cuprinse în notele schimbate între d. Maiorescu și d. Venizelos privitoare la drepturile Românilor din Macedonia.

„Te omor și te plătesc cu sfanți...”

Aceasta este morala unui incident întâmplat în săptămâna trecută din vina ambiției nesățioase a unui boier ungur. Anume contele Pallavicini și nevasta au plecat cu automobilul în vizită la contele Eszterházy Pál în localitatea Pápa. Contele Pallavicini pentru a da-se vede, o deosebită strălucire vizitei, a făcut pe șoferul. Cum însă meseria șoferului pretinde anume calități intelectuale — e cunoscut de altfel că boerii unguri nu posedă nici un fel de calitate intelectuală — pe cari contele Pallavicini evident că nu le-a putut satisface și în comuna Nyárad și-a repezit automobilul în spre căruța țăranelui Mészáros József prăvălindu-o la pământ, iar bietului țărăn frângându-i coastele de moarte. Bietul Mészáros ciopârțit cum era a fost ridicat în automobil de contele și contesa Pallavicini și dus în spitalul din Pápa.

Epilogul catastrofei dela Nyárad, după ziarul budapestan „Az Est” este acesta: contele Pallavicini va suporta toate cheltuielile cu înșănătoșirea lui Mészáros, îi va despăgubi căruța și calul, ba îi va da și anume compensații bănești. Deci radicalul ziar budapestan ridică moralul incidentului, laudă pe contele Pallavicini pentru echitatea și jertfa bănească de care e gata și pe contesa pentru că în automobil a înfășurat cu îngrijire oasele zdrobite ale lui Mészáros. Ba „Az Est” e investit de declarațiile cohorței de medici cari îi dau roată lui Mészáros și cari declară că e aproape iminentă înșănătoșirea...

Se poate însă mai ușor întâmpla ca bietul Mészáros să nu mai poată fi despăgubit și să-și dea sufletul... Și atunci? Atunci: curat maxima trocarilor din Brașov: „te omor și te plătesc cu sfanți!”

Inrudirile familiei regale române. Ocupându-se de noua stare de lucruri creată în Balcani, de ultimele două răboaie, marele ziar parizian „Le Figaro”, dă următoarele informații asupra familiei regale române.

— Când cele două principate turcești, Moldova și Valachia, au format principatul independent România, se făcu apel la ramura catolică a familiei de Prusia, pentru a da un principe domnitor. Fu desemnat Carol de Hohenzollern, care deveni prințul României în 1866, patru ani înaintea candidaturii fratelui său Leopold la tronul Spaniei, fapt care a produs răboiul franco-german.

Ramura catolică a Hohenzollernilor, care este, se zice, cea mai mare, s'a deslipit de ramura care domnește în Germania, încă din secolul al treisprezecelea: în afară de însurătorile ce au avut loc în cursul secolilor, nu are cu familia imperială germană decât linii pe cari codul civil nu le recunoaște: ea nu posedă principate încă din 1850, și nu beneficiază decât de rente în schimbul cărora au fost cedate diversele sale domenii de Sigmaringen, de Hechingen și de Charlottenbourg.

Principatul României a fost ridicat la rangul de regat în 1881.

Regele Carol s'a însurat cu principesa Elisabeta de Wied, — în literatură Carmen Sylva, — și nu are copii.

El are ca moștenitor pe nepotul său, prințul Ferdinand, care s'a însurat cu principesa Maria de Saxa-Cobourg și Gotha, fiica ducelui de Edimburg și a ducesei Maria, născută mare ducesă de Rusia.

Or, ducele de Edimburg era fiul al doilea al reginei Victoria, și prin însurătoare viitorul rege al României este devenit vărul regelui Angliei, și al reginei Maud a Norvegiei, nepotul principesei Cristian de Slesvig-Holstein și al ducelui de Connaught ca și al ducesei născută Louise-Marguerite de Prusia, vărul principesei Marguerite de Suedia, al ducelui domnitor de Saxa-Cobourg și Gotha și al reginei Spaniei, și cu un grad mai îndepărtat al ducelui de Cumberland și al ducesei născută Thyria de Danemarca. El este prin urmare cumnatul infantului Alfons de Orleans.

Prin fratele mai mare al regelui Carol, familia domitoare a României se înrudește cu casa de Braganza, prințul Leopold fiind însurat cu infanta Antonia de Portugalia; nepotul său, prințul Wilhelm este însurat cu principesa Josefina de Belgia, sora regelui Belgiei, care deci este nepotul regelui Carol al României, fiindcă sora acestuia, principesa Maria, devenită contesă de Flandra, este mama regelui Albert.

Din acest fapt casa regală română mai e înrudită cu casa de Wittelsbach, regina Elisabeta a Belgiei fiind născută ducesa de Bavaria.

Aliata ramurii celei mari, a casei de Braganza, casa de România, este de asemenea înrudită cu bransa din urmă a ultimei familii domitoare în Portugalia.

Sora regelui Carol, principesa Stefania, a fost regină a Portugaliei, și o nepoată a prințului Ferdinand, principesa Augustina de Hohenzollern este logodită cu fostul rege Manuel II, fiul regelui Carlos și al reginei Amelia, sora ducelui de Orleans, șeful casei regale a Franței.

Dar casa regală a României are și legături franceze, pe cari regele Carol iubește să le mărturisească ori de câte ori primește vre-un francez în palatul său din București sau la Sinaia. Unul din unchii săi, prințul Wilhelm de Hohenzollern, s'a însurat cu princ. Eugenia de Leuchtenberg, fiica princ. Eugeniu de Beauharnais, e fiul primei însurătoare al împărătesei Iosefina a Franței și sora reginei Ortansa, mama lui Napoleon al III, a avut din însurătura sa cu principesa Amalia de Bavaria, doi fii și trei fiice: prințul August care s'a însurat cu marea ducesă Maria, fiica Tarului Nicolae I; principesa Iosefina care fu regina Suediei, principesa Eugenia care s'a măritat cu prințul Friderich — Wilhelm de Hohenzollern, și principesa Amalia, care s'a măritat cu don Pedro, împăratul Braziliei.

Oițeri români la manevrele belgiene din 1913. Majorul Balief, șef de cabinet al ministrului de război, însoțit de locot. Pastia, din arma cavaleriei, au plecat în urma aprobării M. S. regelui, în Belgia, fiind invitați de guvernul belgian, spre a lua parte la marile manevre belgiene din 1913. Guvernul belgian a făcut la Bruxelles în ziua de 15 August v. o primire tuturor reprezentanților militari ai statelor europene, cari vor lua parte la aceste manevre.

Accidentul de automobil al ministrului de externe francez. Eri înainte de amiazi ministrul de externe francez Pichon se plimba dimpreună cu soția sa cu automobilul prin Champs Elysées. Deodată s'a ivit în calea automobilului un

camion. Șoferul voină să incunjure o ciocnire, care putea deveni fatală a cărmuit din calea camionului. Cărmuitura însă în urma vitezei mari, pe care o avea automobilul, s'a făcut atât de repentin, încât automobilul s'a lovit cu toată puterea de un stâlp de felinar zdrobindu-i-se întreaga partea dinainte. Din fericire atât ministrul Pichon, cât și soția acestuia s'au ales numai cu spaima.

Distinsul publicist italian d. Vico Mantegazza, care, după cum se știe a vizitat în mai multe rânduri România, publică într'un volum „La Roumania durante la guerra balcanica”. (România în timpul războiului balcanic) aprecieri juste asupra României. D. Vico Mantegazza ocupă și de chestia evreiască și respinge cu argumente temeinice acuzațiile acelora, care fără să fi vizitat vre-odată România, îndrăznesc să invinuiască pe Români de netoleranță religioasă și persecuțiuni față de populația evreiască.

Chestia Italianilor din Triest. Alaltăieri seara târziu consiliul comunal al orașului Triest a ținut ședință sub președinția viceprimarului Bronchi. În această ședință, foarte cercetată s'a discutat și votat asupra ordinațiilor guvernului Hohenlohe. După deschiderea ședinței consilierul Dr. Vidaković a cetit raportul comisiei juridice referitor la aceste ordinațiuni. În raportul său comisia a declarat de ilegale și neintemeiate ordinațiunile guvernului și din punct de vedere umanitar neexecutabile, deoarece oficianții, deși n'ar fi ei cetățeni austrieci, după un serviciu de 10 și mai mulți ani nu pot fi aruncați pe drumuri cu familiile. De altfel, acești oficianți au fost aplicați în posturi cu aprobarea guvernului, care până acum n'a protestat împotriva acestui fapt.

Comisia juridică a propus, deci, consiliului ca să se deie recurs la guvern împotriva ordinațiilor guvernului. Punându-se la desbatere raportul și propunerea comisiei juridice, Slovenii au încercat să împiedece primirea lor. Ajungându-se însă la votare, majoritatea italiană a consiliului comunal a votat propunerea comisiei juridice, împotriva tuturor voturilor contrare ale Slovenilor.

Agitația în populațiunea italiană din regatul italian ia proporții tot mai mari. După cum anunță „Gazetta di Venezia” comitetul executiv al soc. „Assoziazione Trento-Trieste” a hotărât convocarea în Venezia a unei adunări de protestare a Italianilor, deoarece în comunicatul oficial apărut în „Fremdenblatt” nici decum nu se evidențiază că oare ordinațiunile guvernului vor fi revocate, sau modificate. În această adunare se va protesta împotriva atitudinii slabe a guvernului italian față de nedreptățile comise contra Italianilor din Austria. Președintele soc. „Assoziazione Trento-Trieste” s'a adresat pe cale telegrafică guvernului italian, cerându-i acestuia să intervină la guvernul austriac pentru ca ordinațiunile guvernului Hohenlohe să fie revocate sau cel puțin ca Italianii din Austria să fie egali îndreptățiți cu celelalte naționalități din Austria. În telegrama aceasta se mai declară că numai servilismul guvernului italian a putut face posibile ordinațiunile guvernului Hohenlohe. O altă telegramă de acelaș text a trimis ministrului Giolitti și filiala „Assoziazione Trento-Trieste” din Venezia.

Ameliorarea conflictului dintre Statele-Unite și Mexico. Telegramele sosite azi confirmă știrile noastre de ieri despre ameliorarea conflictului dintre Statele-Unite și Mexico și despre reluarea tratatelor între guvernul mexican și trimisul special al Statelor-Unite, John Lind. Huerta a declarat că este aplicat să primească condițiunile președintelui Wilson ca astfel să se ajungă la aplanarea pașnică a conflictului și pentru ca Statele-Unite să recunoască actualul guvern mexican. Astfel, Huerta se va retrage dela președinția provizorie — în care post s'a cocotat cu forța omorându-l pe antecesorul său, Madero — și nu va mai candida la acest post. John Lind a trimis o telegramă mai lungă președintelui Wilson, în care îi comunică posibilitățile unei aplanări pașnice a conflictului. În „Casa albă” din Washington se păstrează secretul cel mai mare asupra amănunțelor conflictului, dar la locurile competente se declară că situația

e acum mult mai favorabilă pentru o înțelegere pașnică, de cum a fost la plecarea lui John Lind la Mexico, unul dintre cei mai iscusiți senatori ai Statelor-Unite.

Ciocniri sângeroase în Albania-sudică. Corespondența albaneză aduce din Valona știrea: Din ținuturile Albaniei sudice, ocupate de armatele grecești, vin mereu știri despre felul cum îi tratează soldații greci pe locuitorii albanezi. Refugiații din Corița, spun că soldații greci, când au aflat că orașul Corița îi aparține Albaniei independente, au început a jefui și a măcelări populația albaneză.

Din Backa vine știrea, că la Larin a avut loc o luptă sângeroasă între soldații greci și între populația autohtonă. Când soldații au aflat că trebuie să evacueze localitatea, au început jafurile și barbariile de neînchipuit. Autochtonii s'au apărat cu toată puterea și s'a încins între ei o luptă sângeroasă, în care a căzut un ofițer grec și opt soldați. Dintre Albanezi a căzut unu, iar altul a fost rănit.

În Panariji soldații greci au voit să jefuiască curtea proprietarului Jake Daitan, care apărându-se a fost împușcat. Soldații greci au luat cu ei 1500 de oi, lăsând casele în flăcări. Agitația în Albania sudică e fără margini.

Sărmani frați macedoneni, ne gândim acum la voi!

„Strada Culcer.” În Silistra s'a dat unei străzi numele generalului Culcer, eminentul comandat al corpului V de armată, care a ocupat teritoriul cucerit și a impus din primul moment prin ordinea și disciplina trupelor, prin inteligența și activitatea comandamentului.

Delegat papal la nunta ex-regelui Manuel. Din Roma vine știrea, că la nunta ex-regelui Manuel cu princessa Hohenzollern-Sigmaringen, papa va trimite un delegat, pe cardinalul Neto.

Ministru englez — aviator. Churchill, ministrul de marină al Angliei, a făcut în zilele trecute — într'un hidroplan condus de locot. Grey — un sbor dela Santhampton, peste Solent către Spithead. Și Seely ministrul de război s'a plimbat puțin cu un hidroplan prin văzduhul neguros al Engliterei.

Cenușa... unei soacre! La Filadelfia a sosit un colet aparținând căpitanului Meyer, comandantul pachebotului german „Köln”. Întrebat de taxatorii vamali asupra conținutului căpitanul declară, că conține o urnă cu cenușa soacrei sale moarte și incinerată în Germania și pe care vrea să o înmormânteze în America.

„Nu poate trece liber, observă funcționarii vamali pentru că acest „articol” nu este trecut ca „scutit” în tariful vamal.”

Și au început să studieze tariful pentru a vedea în ce categorie cade cenușa unei soacre. Să fie un obiect de lux? O materie primă? Un produs chimic? Funcționarii nu s'au putut decide și s'au adresat guvernului pentru a stabili un precedent.

Până atunci urna a rămas la vamă.

Almanah pe anul școlar 1913—14 compus pentru trebuințele preoților și învățătorilor români de Iosif Moldovan director școlar în Arad. Prețul 1 cor. plus 10 fil. porto. Se poate comanda la librăria diecezană din Arad.

Cum e „Almanahul” nostru?

O cărticică pentru buzunar de toată frumusețea. Crucea aurită imprimată pe învăltoarea de pânză neagră arată caracterul religios al celor ce o poartă la sânul lor.

Pe lângă partea calendaristică almanahul nostru conține: Extras din Molitfelnic, ce conține cele mai indispensabile rugăciuni și cântări de cari au lipsă preoții și învățătorii la funcțiunile ce le săvârșesc în liber, clasificarea școlărilor, ordul orelor, ziar de cassă, noua lege de salarizare, taxele de timbru, poștă, telegraf etc.

În conținut suntem modești. Deocamdată am susceput numai părțile cele mai indispensabile, cari e bine să le avem la dispoziție în ocupațiunile noastre zilnice. Dela sprijinul și încurajarea ce mi se va da depinde însă schimbarea lui într'un almanah literar demn de poziția și chemarea ce o avem.

Siliți de împrejurări și în lipsa unei atare cărticele, până aci am fost avizați a ne folosi de notițe necorespunzătoare chemării și ființei noastre. Cartea ce o poartă la sânul său preotul și învățătorul român trebuie se aibă înainte de toate un caracter religios. Această credință, abstrăgând dela lipsa ce am simțit-o, m'a îndemnat să iau asupra mea răspunderea materială și morală și să editez această carte, prin care, rugându-mă de sprijin, o închin preotului și învățătorului român. Arad, 1 (14) August 1913. **Iosif Moldovan** director școlar.

Onoratele redacțiuni sunt rugate a publica acest anunț. Exemplar de onoare va sosi în zilele acestea.

Convocarea delegațiilor. O telegramă din Viena anunță că după dispozițiile de până acum delegațiile se vor întruni pe la sfârșitul lui Noemvrie eventual la începutul lui Decemvrie. Parlamentul austriac va fi convocat numai în a doua jumătate a lunii Octomvrie.

Un monument pentru cei căzuți în luptă. Cetim în „Dimineața”: Ofițerii sanitari ai spitalului mobil, secția II-a corp. II armată, cari au îngrijit de soldații holerici la spitalul din Lucovit, și anume dnii lt.-colonel Dr. Al. Vianu, șeful spitalului mobil, medicii maior Dr. Mihai Mirinescu, șeful secției II-a a spit. mobil, căpitan Dr. Nicolae Stoenescu, Eugeniu Dr. Felix, Alexandru Dr. Pișca; sublocotenenții: Constantin Dr. Enăchescu, Constantin Dr. Rădulescu, au luat inițiativa ridicării unui monument pe mormântul ostașilor noștri morți pentru reînvierea păcii atâtor popoare.

Comitetul roagă presa să deschidă liste de subscripții pentru înfăptuirea acestei opere de pioasă amintire.

Deslușiri se pot cere dela d. Dr. M. Mirinescu, strada Spătarului 54, București, care are delegațiunea de casier.

Ravagiile Taifunului în Tokio. Un Taifun groznic a trecut peste Tokio și prin localitățile din împrejurimi, făcând enorme pagube. Cam 15 persoane au fost omorite. Sute de poduri au fost distruse. Pe muntele Koma Tagate au fost omorâți 17 copii. Cincisprezece mii de case stau sub apă. Căile ferate și sămănăturile au suferit mari pagube. Circulația pe străzi se face cu bărcile.

Aniversarea luptei dela Culm. Se telegrafiază din Aussig: Aniversarea de 100 de ani a luptei dela Culm, în care aliații de atunci au putut secera prima învingere mai mare împotriva lui Napoleon I, s'a serbat azi cu o mare festivitate. În Aussig s'a ridicat în memoria acestei lupte un monument, a cărui desvelire a avut loc azi. La festivitățile acestei aniversări M. S. monarhul Francisc Iosif a fost reprezentat prin arhiducele Carol Francisc Iosif.

Sassonow la Paris. Din Paris vine știrea că Sassonow va rămâne la moșia sa Grodno până la 3 Septemvrie n., pe urmă va veni la Petersburg. De aici va merge la Kiev unde va asista la inaugurarea monumentului lui Stolypin și de aci la Paris, unde va avea o întâlnire cu ministrul de externe, Pichon.

Pantalonii în America. La un congres al sufragetelor din Filadelfia s'a încuviințat ca toate femeile să poarte pantalonii. S'au adus fustei următoarele învinuiri:

I. Femeile trebuie să poarte mai multe fuste de o dată, pe câtă vreme nu se poartă decât o singură pereche de pantalonii.

II. În timpul verii fustele produc călduri.

III. Fusta este mai scumpă și mai voluminoasă.

...Rezon, vorba lui Caragiale!

„Să nu-mi zăuț (uit) limba.” Foaia „Poporul Român” din Arad primește dela un frate străinat în capitala Muntenegrului următoarele rânduri duioase, pe cari le publicăm în forma lor originală:

„Prea onorată redacție în Arad!

Iată eu subscrisul I. F. mă rog să binevoiți ami trimite un număr din organul popular că aș voi să abonez foaie românească **să numi zăuț limba**, că aici în Cetinje nu am cu cine să mai vorbesc, ci numai sârbește. De aceia eu voese a ști cât costă foaia în străinătate și cu cât pot abona. Eu sunt român dezertori din cătanie veți zice că nu sunt român adevărat (ca dezertori) dar nu am avut încotro căci eu am slujit destul cu chin și amar 46 de luni. Și mai departe nu pot sluji acum slujesc la un domn cu luna în Cetinje, și poate voi să stau multă vreme la el. Mai sunt foarte mulți dezertori din Austria în Montenegro dar mulți cafe au prindere să duc în America, România, Sârbia ș. a.

Lumea e pe pace la Cetinje (lucru cam slab să capătă) despre război aud pe Sârbi zicând că sunt vr'o câteva mii de Muntenegreni în ajutorul Serbiei.

Alte noutăți nu avem.

Rămân al Dvoastră voitor de bine

I. F.

în Cetinje — Muntenegru.

O delegație a Albanezilor în Viena. Alaltăieri seara a sosit din Roma la Viena o delegație albaneză compusă din membri ai guvernului albanez. Delegația o formează două grupe cari diferesc după reprezentarea lor. Din prima grupă face parte ministrul de externe Mufid Bey Libohova și ministrul de justiție Poga. Din a doua grupă: Ekrem Bey Flora, vicepreședintele senatului albanez, Ayel Bey Libohova, Reuf Vizo și Torna Papapano. Prima grupă reprezintă guvernul albanez, iar a doua populația din Argyrokastru, Prmet, Leskowitz și Kolonia. Delegația albaneză s'a prezentat în ministerul de externe austro-ungar, cerând sprijinul monarhiei pentru împlinirea dorinței poporului albanez referitor la granițele Albaniei. Delegația albaneză va vizita și celelalte capitale ale statelor europene.

Pentru înființarea Operei române. Am amintit la timp, că în România se proiectează înființarea unei opere. Primim acum informația, că după propunerea dnei Clotilda general Averescu, care face parte din comitetul pentru înființarea Operei române, — Academia de muzică și artă dramatică, de sub direcția dlui Th. M. Stoenescu, a înființat o clasă specială pentru pregătirea cu repertoriu, acțiune dramatică și joc tre scenă a elementelor destinate a forma trupa acelei opere. Clasa în chestiune va funcționa sub auspiciile și supraveghierea dnei Averescu, și va începe odată cu deschiderea noului an școlar.

Convorbire cu câțiva ofițeri bulgari. Pe peronul gării de nord din București, câțiva ofițeri bulgari, făcând prizonieri la Ferdinandovo de cavaleria română, așteptau formarea trenului de Giurgiu spre a porni în patrie. Ei erau sub conducerea sub-locotenentului român d. Fotino, profesor.

D. sub-locotenent Fotino a avut amabilitatea să mă prezinte acestor ofițeri, cu care angajai imediat o conversațiune. Unul din acești ofițeri era judecător de instrucție la Ruscuk, fost substituit de procuror la Dobrița și fost judecător de pace la Balce. Altul era avocat la Ruscuk. Încă doi ofițeri îmbrăcați civil, participau la următoarea conversație cu un ziarist român:

— Cred că sunteți fericiți că s'a încheiat pace...

— Apoi ne ajunge atâtea luni de războiu, de sbucium și neajunsuri, răspuse în românește fostul magistrat bulgar...

„**nu vin ziseump, dar să târguești ieftin.**”
Acesta este secretul succesului nostru.

Cul îl trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

So 228—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marcsvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără

— Ce zici de condițiile păcii?

— E bine, fiindcă nu e mai rău pentru noi.

— Ați luat destul teritoriu și datoria d-v., a intelectualilor, este să combateți ideea unei revanșe contra foștilor aliați, căci numai în modul acesta veți putea ridica valoarea noilor teritorii.

— Da, luăm teritorii mari, dar majoritatea Macedoniei rămâne Sârbilor și cel mai principal port Cavala, Grecilor. Pentru ce ne-am luptat noi?

Ziaristul reaminteste de provocatiunea bulgară și de refuzul guvernului bulgar de a accepta integral arbitrajul țării...

Interlocutorul ziaristului răspunde:

— Nu știu ce seriu ziarele noastre, dar guvernul bulgar a făcut bine de n'a primit arbitrajul.

— O spuneți asta chiar după cele întâmplate?

Ofițerul se gândește un moment și apoi răspunde:

— Nu putea să se opue curentului.

— Ce zici de acțiunea României?

— D-v. ne-ați dat lovitura de grație; ați luat un ținut bogat...

— Dacă nu era politica dlui Danef nu ajungeau lucrurile aici...

Atunci interveni „advocatul” în discuție.

— Eu nu sunt „danefist” dar Danef a trebuit să procedeze așa...

— Cred că de acum înainte între Bulgaria și România, va urma o amicitie mai bine înțeleasă și apreciată...

Advocatul, răspunde:

„Da, amicitie cum sunteți d-v. față cu Austria...”

— Ce înțelegi d-ta prin aceasta?

— Iată ce înțeleg:

„După cum d-v. doriți Transilvania, eu toate că sunteți prieteni cu Austria; tot așa noi dorim Dobrogea... eu toate că vom fi prieteni”.

— Amice, îi răspunde ziaristul, cuvintele d-tale nu sunt isorite dintr'o examinare rece și înțeleaptă a situațiunei. Ideile acelor Bulgari cari pretindeau Dobrogea, au condus România la garanția pe care și-a obținut-o în timpul din urmă.

Relegeți-vă și atunci veți vedea că eu asemenea nenorocite și puerile idei, nu veți recolta decât nenorociri pentru țara d-voastră...”

Ofițerul pleacă capetele și după ce le oferă țigări ziaristul își luă rămas bun, pe când fostul judecător de instrucție îi spuse ziaristului:

— Suntem într'o stare sufletească curioasă. Am impresia însă că la noi s'a dus o politică prea orientată. Va trebui să ne conformăm situației spre a avea o altă mai bună.

Moartea unui erou român. Marti la orele 4 p. m. a avut loc, la cimitirul „Ghencea” din București înmormântarea lui Dimitrie Rădulescu, în vârstă de 28 ani, fost sergent în regimentul 10 artilerie. Acest bray sergent, care a înfruntat gloanțele inamicului și pericolul holerei, înaintând cu regimentul din care făcea parte până în inima Bulgariei, la Vrața, a contractat o răceală în urma căreia, căzând greu bolnav, a trebuit să fie trimis în țară, unde în ziua de 10 August v. a încetat din viață.

D. ministru de război a acordat un ajutor de 200 lei pentru înmormântarea bravului oștean.

Ziarul „Daily Mail” primește din Cristiania știrea că dra Ruth Sorensen, de 36 de ani, licențiată în drept din 1900, a fost numită în funcțiunea de judecător la Hatterfest.

O faptă nobilă. Rezervistul Marin T. Bratu, institutor la Vișina, în România, căzând bolnav pe câmpul de operațiune, s'a grăbit să facă testamentul prin care lasă toată averea sa, vre-o 25,000 de lei școalei unde a profasat. Înainte de a-și da sfârșitul, Marin Bratu a încredințat testamentul comandantului regimentului din care făcea parte.

Iată o faptă care vorbește dela sine.

„Deutsches Volksblatt” publică un foileton în care se vorbește de femeile din București. Autorul spune între altele că femeile din capitala României sunt fermecătoare, și că frumusețea și

grațiile lor diferă cu totul de acelea ale femeilor din Viena.

Dezertori ruși expulzați din Ungaria. „Die Zeit” află din Cluj: În timpul crizei balcanice în România s'au refugiat numeroși dezertori ruși, cari s'au angajat pe la sondele de pe Valea Prahovei. Când s'a decretat mobilizarea României numeroși dintre acești dezertori au fost invitați să se înroleze în armata română. Aceștia, însă au refuzat plecând în Transilvania. Aici nu au mai găsit primirea amicală din România, deoarece autoritățile ungare au început să-i expulzeze.

Comerț rentabil. Zilele trecute a fost arestat în Hamburg un anumit Iakobovici, care de ani de zile face rentabil comerț cu fete din Rusia. Iakobovici a transportat în America mai mult de o mie de fete din Orient. El e organizatorul principal al comerțului de fete din Orient și are o mulțime de agenți. Prin acest ticălos comerț a ajuns la bogății enorme. Poliția din Hamburg a înștiințat polițiile celorlalte capitale să urmărească pe complicitii lui Iakobovici.

Un fenomen geologic. Un fenomen geologic foarte important s'a petrecut de curând în România, fără ca el să fie relevat.

Ziarul „La Roumanie” comunică:

„La Filipeștii de Pădure sonda nr. 9, a societății Astra Română la 1060 m. adâncime a făcut o erupțiune de apă sărată foarte caldă pe care a aruncat-o la o mare înălțime și cu o putere mare de expansiuni de gaze; debitul sondei este un milion de litriuri, apa este atât de caldă că nu se poate apropia la 100 metri, arborii din împrejurime au fost acoperiți cu un strat de sare prin evaporarea apei cu care a fost în contact.”

x Schimbare de prăvălie. Aduc la cunoștința on. public că atelierul de croitorie mi l-am mutat în bulev Andrassy Nr. 22. Bogatul asortiment de cele mai moderne noutăți engleze de toamnă și iarnă mi-au sosit. Cu stimă: **Hirsch Mór**, croitor pentru domni. Hi. 1350.

x Schimbare de prăvălie. Aduc la cunoștința on. public că atelierul de croitorie mi l-am mutat în bulev. Andrassy nr. 22. Bogatul asortiment de cele mai moderne noutăți engleze de toamnă și iarnă mi-au sosit. Cu stimă: **Hirsch Mór**, croitor pentru domni. Hi 1350

x Fabricațiile fabricantului de casse de fer Moess Gustav din Sibiu (Nagyzeben), se bucură de cel mai mare renume, deoarece acelea sunt executate din materialul cel mai excelent și într'un mod foarte artistic încă multă vreme orice pretenții delicate. Cassele de fier a lui Moess în urma solidității invălișului extern rezistă tuturor încercărilor de spargere forțată sau căderei. Numeroase cazuri de spargere și au dovedit solidaritatea și rezistența caselor lui Moess, cari în urma acestor excelente calități sunt răspândite atât aici în țară, cât și în România.

x Față și mâni foarte frumoase va avea oricare femeie care va întrebuința renumita și neîntrecută cremă pentru față „Mágnás”, pudră „Mágnás”, săpun „Mágnás” și cosmeticul „Mágnás” pentru mâni a lui Kelemen Sándor. Acest neîntrecut cosmetic eliminază din circulație toate cele peste 100 de mijloace neîntrebuințabile până acum. Detalii se găsesc în anunțul farmacistului Kelemen Sándor, publicat în numerele de Sâmbăta și Dumineca ale ziarului nostru. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra aceluși anunț.

x În atențiunea acelor cari sunt în dollu! Acei cari doresc să eternizeze prin piatră comemorativă amintirea iubiților lor răposați, și dacă aceste pietre voiesc să și-le comande din Brașov, le recomandăm firma **NAGY JOZSEF**, magazin de pietri mormântale în strada Fântânei, unde se pot procura cu prețuri foarte moderate admirabile pietri mormântale negre, moră, dela cele mai simple până la cele mai pompoase.

x Numai copiii sănătoși trupește sunt voioși; prima trebuință pentru aceasta este: scaunul regulat. De multe ori copiii negligă să descopere părinților neregularitatea scaunului, iar sârmanii părinți numai atunci ajung la cunoștința acestui rău, când obsearvă indispoziția copiilor lor. În cazul acesta câteva zile de arândul să se deie micuțului bolnav câte un păhărel cu apă amară **Franz Josef** fie chiar amestecată cu zeamă de lămâie sau cu zahăr; astfel pe nesimțite se restabilește funcțiunea regulată a stomacului iar copiii își recapătă voia și dispoziția bună. Această apă e recomandată de către cei mai de seamă specialiști între cari profesorii Gerhardt, Hennig, Leube apoi foarte numeroși medici. De vânzare în drogherii, farmacii și băcării în sticle mari, ori direct dela direcțiunea isvoarelor de ape minerale **Franz Josef**, Budapesta. Hi 821

CRONICA ȘCOLARA

CORESPONDENȚĂ DIN HĂLMAGIU.

Scoalele noastre centrale. — In primejdie. — Școala tractuală mântuită. — Heroștrați moderni.

În scurta și umila viață a școalelor noastre (gr.-or.) din Ungaria se reliefează două perioade bine deslușite. *Epoca de înaltare* dela 1850 până la 1865, când geniul lui Șaguna face să răsără către cele vre-o 300—350 existente deja, în decurs de 15 ani, nu mai puțin decât 339 școale gr.-or. românești. Timp de 146 ani abia mai sporiră cu 85—135*) când ni-se e-nunță *epoca* distrugerii, deslănțuită în 1907, dăinuind încă și azi cu indoită furie și care a răsturnat mai bine de 1/4 din totalul școalelor noastre. Pentru moment nu am la dispoziție date sigure dar cu toată probabilitatea pot să anunț, că în aceea epocă de înflorire s'au dezvoltat și școalele centrale din Halmagiu până la patru puteri didactice.

Mulțumită vredniciei antecesorilor, Halmagiul dispune încă până azi de trei școale confesionale. Una *parohială*, de băieți, susținută de Halmagiu împreună cu alte 6 comune mai mici din jur, aci afiliate. Leafa acestui inv. conform legii din 1907 a fost întregită din propriile puteri; este sigură și noua regulare de salar. A doua este *fundatiunală*, o numesc astfel, pentru că se susține din fondul gimnaziului din Brad, deși este notată ca și școală *tractuală*, fiind destinată dintru început să pregătească elevii din acest tract pentru a trece la gimnaziu. Salarul este întregit. În sfârșit a treia, *tractuală*, de fete, susținută prin anumite cvote de către 64 comune din protopopiatul Halmagiului.

Cât despre poziția topografică excelentă a Halmagiului, pentru ca să devină un centru cultural precum și vechimea școalelor acestuia, mai bine mărturiseste faptul, că pe la 1850 Șaguna în al său „elaborat despre școli” înaintat secretarului ministerial Heuffler, căruia i-se încredințase organizarea școalelor în Ardeal — cerea între altele și înființarea unei *școale reale* în Halmagiu, pe seama Românilor ortodoxi din acest ținut, cecece însă nu s'a putut realiza**).

Zeci de ani școalele centrale de aici, au fost singurele foculare de cultură în vastul protopopiat. Aci au alergat să învețe buchile acei băieți, din cari s'au recrutat mai apoi, aproape fără excepție; preoții, dascălii precum și cântăreții bisericilor din acest ținut. Cu vremea s'au mai deschis în jur și altele, așa că anul 1907 ne ajunsese cu 36 școale pentru cele

*) Dr. I. Lupas, metr. Șaguna pg. 305.

**) Ibid. pag. 143.

Fabrică de granit, syenit industrie de marmoră ciselare de peatră a lui

IOSIF NAGY
Brașov, str. Fântânei nr. 50.

Filiale:
în Székelyudvarhely și în Sighișoara.

Primește și execută orice fel de lucrări la clădiri monumente, mausoleuri în orice fel de stil. Liferă rează marmuratură pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine Liferă pe lângă garanță și obiecte singuratiche, cu prețuri convenabile. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efectuează vinderi în mare și mic, liferez colegilor de branșe și obiecte singuratiche în prețul de fabrică. Na 869

67 comune ale protopopiatului. De atunci s'au mai desființat 4, stau închise din lipsa de învățători 11; iar cele 20 parte au avut deja ajutor de stat, parte l-au cerut acum. Așa că azi singure școlile centrale au rămas în independență materială față de stat. Și să ne dăm bine seama de asta!

Batem în retragere cu o iuteală vertiginoasă. Și precum zeci de ani părinții, moșii ba și strămoșii noștri, aici au învățat talmăcirea slovei, să cânte și să citească faptele sfinților apostoli la zile de mari praznice, întocmai așa, acum se apropie repetiția acelor vremi. Voi credincioși din cele 67 comune ale Halmagiului, dacă mai voiți să răsune stranele voastre de mărirea lui Dumnezeu și copilașii voștri în haine albe de sărbătoare, în murmurul argințiu al vocii lor să vă citească apostolul de luminată zi a Invierii, apoi nu peste multă vreme, întocmai ca și moșii și strămoșii voștri vă veți întoarce către școlile tractuale din Halmagiu, cari stau sub întregul scut al bisericii noastre.

Toate semnele vremii asta o vestesc, să ne trudem a le înțelege numai. Prevăzător, Prea S. S. episcopul nostru ne-a și făcut atenți la asta prin un circular mai nou al său, în care provoacă comunele bisericesti să noteze și pe viitor în preliminarele culturale ultimul salariu învâț., deși s'ar fi sistat școala confesională. Acești „bani albi pentru zile negre” se administrează ca fond cultural, din care se vor remunera instructorii de religie și cant bisericesc, ceace presupune — sine qua non — scrișcetiul românesc.

Atunci, când Prea S. Sa ne face atenți de gravitatea vremilor, ce vor să vie; când ungureanul jertfește sute de mii pentru întâmpinarea greutăților aceluși viitor întunecat; câteva zile după ce Stroescu varsă 100 de mii pe seama gimnaziului din Brad, din a cărui fundație se susține o școală de a noastră: atunci câțiva preoți, dascăli, conspiră de-a dreptul la existența școlilor din Halmagiu. Agită în dreapta și stânga, iar în ședința sinodului protopopesc deneagă asemenea și pe viitor a cvotei culturale, votând contra susținerii și pe mai departe a acestei școle. Zic dlor, că nu mai sunt în stare să supoarte acele cvote (de câte 12—35 cor.) ce se repartizează pe fiecare comună din tract. 64 comune împreună să nu mai poată suporta, oare, un pens de câteva sute coroane? Nu sărăcie materială, ci spirituală dlor sinodalnici!

În 4 August a. c. avea să se decidă asupra regulării salariului învățătoarei dela șc. tract. de fete. Din motive neprevăzute prelungindu-se ședința comitetului parohial, opoziția prin împărțare au zădărnicit ținerea în aceeași zi și a sinodului protopopesc. Astfel întrunirea sinodului s'a convocat din nou pe ziua de 21 August. Din cei 36 membrii ai acestei corporații s'au prezentat 26. 11 preoți, 7 învățători, 6 economi și 1 avocat. Înzădar orice discuții, încercări de capacitate, dânsii nu reacizează, ci fără vre-o motivare serioasă refuză orice ajutor bănesc pe seama școlei tractuale. D. protopop, C. Lazar, prin discursul de deschidere a ilustrat cu multă vervă însemnătatea acestei școle, solicitând votarea întregirii de salariu conform paragrafului de lege XVI—1913. A vorbit pentru susținerea școlei cu mult temperament d. adv. Dr. T. Pap, apoi preotul I. Nicula, inv. Ax. Popoviciu și economul S. Suba. Pentru desființare, pe motivul sărăciei dlor, a replicat preotul I. Săracu, inv. S. Dorca și V. Oarcea.

Cerându-se votare nominală, ea se sfârșeste cu: 14 voturi pro, 10 contra și 2 neutrale. Astfel cu o biruință de 4 voturi, în anul Domnului 1913, școala aceasta a fost mântuită.

Înfrângerea a întărit numai pe modernii noștri heroștrați. Pășeste d. Sărac și în numele „partidei mele” — vorbele dsale — înșimiază recurs contra deciziei sinodal, insis-

tând ca aceasta să treacă și la protocol. Știri-cește după actele de fondare a școlei, sperând că va afla vre-un nod în papură, amenințând că va cere și ingerința ministrului. Iar ca să poată porni operația după toate regulile tactice, înmanuează dlui protopop un act cu toate iscăliturile partidei dsale, prin care cere extradarea în copie a protocolului de azi.

Omul nepreocupat și cu intuiția clară a lucrurilor, rămâne uimit cu câtă ușurință tractează acești domni despre existența sau neexistența unui așezământ cultural. În vorbirea sa d. Sărac la început se declară de un prieten ce cunoaște importanța acestei școli și numai nevoi materiale invincibile îl conștrâng să ceară suprimarea ei, încheie totuși cu observarea, că școala centrală azi nu mai are rost, deoarece prea puțini elevi din tract o frecventează. Amintim aci, că comuna dsale, Feneș, a contribuit cu 20 cor., iar filia, Valea-mare cu 12 cor. anual.

Argumentațiunile dlui I. Dorca se concentrează în exclamația: „De ce să se mândrească Halmagiul cu școlile susținute de alții?” Către acești doi inițiatori de propagandă heroștratică se mai alătură și tânărul preot, C. Lazar din Satul-Rău, ginerele și urmașul în parohie al regretatului și de mare suflet protopop, Tr. Mager. Angajamentul material al parohiilor dsale către amintita școală face: în Satul-Rău 12 cor., în Zeldiș 28 cor. anual.

Le-o credem pe cuvânt on. domni, că poporul e sărac și anii sunt răi; însă nu văd dlor, cum cealaltă administrație an de an își sporește bugetele și se desvoaltă chiar în detrimentul celei bisericesti-școlare. Din sudoarea credincioșilor noștri se hrănesc atâți direcționari străini, începând dela nevoiașul părcălab până la cei mai îngâmfăți domni din metropola de pe malurile Dunării vecine. Numai cultura noastră să nu se împărtășească de produsul brațelor fiilor săi.

Să fi perit cu totul — oare — tipul preotului bătrân, despre care ne spune istoria, că punând umăr la umăr cu țaranul a cărat cu vitele proprii năsip și piatră la zidirea școlei sale? Și alte erau vremurile pe atunci și mai grele ca azi!

Halmagiu, la 26 Augst.

Tr. Mager.

Cronica socială.

Astra la Hateg. D. Iuliu Popoviciu, directorul substituit și d. Dr. Emil Șelariu, secretarul desp. VII al Asociațiunei convoacă adunarea anuală ordinară a despărțământului pe 7 Septembrie la ora 3 d. a. în biserica gr. or. rom. din Hateg.

În program sunt luate și prelegeri.

Astra la Gilău. D. Dr. Simion Nemeș secretarul și d. Dr. Elie Dăianu, delegatul comitetului desp. Cluj al Asociațiunei convoacă adunarea generală a desp. pe ziua de 7 Septembrie, ora 2 d. a., în școala gr. cat. din comuna Gilău.

Adunarea filialei „Lăpușul unguresc” a „Soc. pentru fond de teatru român”. D. Dr. Ion Olteanu, președintele și d. Dr. Ioan Petruț, secretarul cercului filial „Lăpușul-unguresc” al Societății pentru fond de teatru român, convoacă adunarea cercuală pe ziua de 7 Septembrie, ora 3 d. a., în Suciul de sus.

Astra la Lupeni. D. Nicolae Olariu, directorul și d. Petru Manole secretarul substituit al despărțământului „Jiu” al Asociațiunii convoacă adunarea generală a despărțământului pe ziua de 7 Septembrie, ora 3 d. a., în biserica gr.-cat. din Lupeni.

În program e luată și o prelegere populară.

Bibliografie.

Primum la redacție:

Dr. George Maior: „La hotare”. Cunoșcutorul nostru economist și publicist (originar din Ardeal) d. Dr. George Maior — profesor la școala superioară de agricultură dela Herăstrău și la Seminarul Nifon din Bunești — descrie în „La hotare” regiunea munților noștri din punct de vedere economic.

Atât pentru economiști cât și pentru publicul mare românesc doritor să cunoască neprețuitele comori ale pământului românesc muntos — d. Dr. George Maior a făcut cel mai bun serviciu cu publicarea acestui studiu.

„La hotare” a apărut decurând în editura „Universalei” I. Ionescu, strada Covaci Nr. 14. Prețul 3 lei.

„Revista teatrală” Nr. 4 cu următorul conținut bogat și variat:

Miscarea noastră teatrală și sbuciumul sufletesc al intelectualilor dela noi. (Conferență) de Dr. Horia Petra-Petrescu. — † St. O. Iosif. — St. O. Iosif (câteva amintiri) de Dr. Horia Petra-Petrescu. — Dela concursul pentru premii din „fondul Procopie Cazotti” (1912—3); Căciula, Cometa, Fântâna fermecată, La fântâna satului, Unde te duce beția, Militărește. (Recenzii de secer, lit. al societății). — † Ilarie Chendi. — Teatrul nostru, de Radu Negură. — Cum să sărbătorim memoria lui Iosif? — Sezătorii literare muzicale la sate. (I. Mama). — Piese vrednice de jucat. (17—21). — Greutățile începutului. (O „casină” sătească. Experiențele unui proorgerman). — Un teatru popular francez, de G. Karl Wolff. — Teatrul unguresc în Ungaria (date statistice). — Din Peter Rosegger. — Din autori dramatici străini: I. Gerhart Hauptmann și piesa sa: „Înainte de răsăritul soarelui”. — Maseagni și „Cavaleria Rusticana” — Cronica, etc. Ilustrații: Ștefan O. Iosif. — Ioan Anestin. — Anestin în „Barbu Lăutarul”.

Redacția și administrația: Horia Petra-Petrescu, Brașov. Târgul grăului 4.

Membrii ordinari, pe viață și fondatori, cari și-au plătit taxele primese „Revista teatrală” gratuit. Alfel, în abonament, costă 3 cor. pe an, 150 pe jum. an, (4 lei România). Abonamentele se plătesc înainte. Numărul 50 bani.

Ioan S. Pavelea, învățător: „Câteva observări critice dela adunările învățătoarești”.

Editura Alexandru Anca, Gherla.

Dr. iur. M. Crăniceanu: „Interpretarea legilor școlare”. — Chestiuni de drept școlar. — Sibiu. Tiparul tipografiei arhidiecezane, 1913.

Emil Tișca: „În Constantinopol”. Turcia, care de-o vreme e victima evenimentelor din Orient, de sigur va atrage atenția cetitorilor asupra acestor impresii de călătorie, scriso frumos, pline de soare, de ciudățenii și de visătorie orientală. Cartea a apărut în Editura Institutului tipografie Alexandru Anca, Gherla. Prețul 2 coroane.

ECONOMIE.

Bursa de cereale în Budapesta.

(După 50 klgr.)

Grâu pe Oct.	11.35 cor.
Grâu pe Aprilie 1914	11.83 cor.
Secară pe Octomvrie	8.62 cor.
Porumb pe Septemvrie	8.21 cor.
Porumb pe Maiu 1914	7.41 cor.
Ovăs pe Octomvrie	8.15 cor.

POSTA ADMINISTRAȚIEI

P. Luca inv. Beia. Dela noi se expediază regulat. Faceți întrebare la of. postal de acolo.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Atelier modern pentru curățirea hainelor.

Curățire modernă și foarte frumoasă a hainelor de sadă, batist, eponge, pânză etc.

Se primește spre curățire și călcare haine de bărbați.

— Vopsire modernă de haine în culori la modă. —

Knapp Sándor, Arad

Institut de vopsitorie, curățire chimică și spălarea cu aburi a albiturilor.

Local de primire: colțul străzii Wetzlar János, vis-à-vis de posta principală. Stabilimentul: str. Magyar-utca nr. 26. — Comenzile din provinciile se execută prompt și conștiințios. Ka 1247

Un băiat din casă bună cu 1—2 clase gimnaziale, reale sau civile se primește ca învățcel pe lângă condițiuni favorabile în prăvălia cu mărfuri de manufactură alui.

IULIUS POPOVICI
din Hátzeg.

Po 1353

Caut

un candidat de avocat

Dr. Emil Monția
Șiria (Világos).

Caut un asistent

pentru farmacia mea. Postul e de încredere și pentru durată mai lungă.

Dumitru Banciu, farmacist
în Săliște (Szelistye).

Ba 1326

De vânzare! O casă dimpreună cu prăvălie mixtă cu drept de trafic și licență de beuturi, aflătoare în Vârșef, str. Timișorii, existentă de 60 ani, din cauza bătrâneții e de vânzare sau de arendat cu preț foarte convenabil și nu trebuie mare capital.

Doritorii să se adreseze la proprietarul

TOMA MEOGAN, comerciant
Versec.

(Su 1343—3)

Diamant Ferencz

electrician, magazin de candele
labre Arad, str. Deák-Ferencz 7.
(Di 336)

Inginer diplomat.

cu studiile terminate la polytechnicul din Viena și nostrificate la polytechnicul din Pesta, în etate de 39 ani, necăsătorit, român, în perfecta posesiune și a limbii germane și maghiare, cu praxă exemplară de 15 ani pe toate terenurile geodăsiei (măsurări de pământ, parcelări, comasări, nivellementuri etc.) și a întregii cariere de inginer (edificări de case, vile, biserici, școli, fabrici, gări, edificii industriale și economice moderne, clădiri de șosele, trenuri, poduri, canale, clădiri în apă, construcții de lemn, fer și beton etc.), expert în estimări și în serviciul comunal tehnic și administrativ, **dorește a se reîntoarce din străinătate în patrie** în serviciu public, comunal, ori în întreprindere privată. Eventuale mijlocii se onorează. Oferte sunt rugate la administrația „Românului” sub deviza „Reîntoarcere”.

Ho 1352

Bătăturile,

la 997

scortosenia pielii, urciorii de pe mâini și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”

1 sticlă 1 cor., francată
1 coroană 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la prăgător: Dr. E. ELESCH, farmacie la „COROANĂ” în Győr.

Fondat în a. 1845.

Telefon 162—01.

DREHER IGNÁCZ és FIA

fabrică de mărfuri fine de oțel

BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Oferă totfelul de cuțite de buzunar, foarfece, brișuri, achizite pentru ras și manikur, tacâmuri pentru poame și pentru miază, instrumente pentru grădină și articlii de economie. Cereți catalog. (E 589—59)

PRESE DE VIN

bune și excelente
liferează din fabrica
societății industria-
șilor de fer din

Kecskemét

ca membră a societ.

O. K. H. societatea

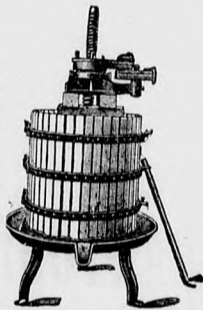
Ipari és Házipari szövetkezetek

Beszerező és Értékesítő Központja

Budapest, VIII., József-körut 36.

Cereț prețurent.

Go 1304

Motoare cu oleu brut și locomobile sis'tem WOHANKA.

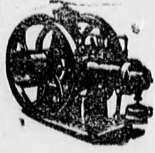
Cheltuieli de lu- crare după mărime 1½-2 fil.

la oră. Nu explodează și nu se aprinde. Fără orice control sau permisiune din partea finanțelor.

E 1074

WOHANKA és T-SA

BUDAPEST, V., Váci-körut nr. 76.

PENTRU CA SĂ CUMPĂRAȚI „PIANURI”

nu trebuie să mergeți la BUDAPESTA, la

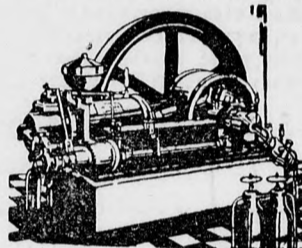
„TRISKA”

se pot cumpăra cu prețuri favorabile. In localitate introducerea pe timp de un an o face gratis. In provincă: expediază pianuri cu porto și pachetare gratis.

TRISKA J.

CLUJ (KOLOZSVÁR),
str. Bartha-Miklós nrul 14.

CELE MAI BUNE MOTOARE!

Kc. 1201

Garantăm pe mai mulți ani!

Condițiuni favorabile de plată!

Motoare Diesel originale Körting

Motoare absorbitoare de gaz și de benzină. Garnituri de imblătit cu benzină și oleiu brut, cu vehicule Noutate senzațională!

MOTOARE CU OLEIU BRUT

fără stropire cu apă, — cap de aprins și fără compresor

Gellért Ignác és Társa

birou tehnic.

BUDAPEST, V., strada Koháry nr. 4.

In interesul d-voastră cereți prospect!

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVAR-JÓZSEFVAROS

str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),

fabricant de trăsuri și au-

tocaroserie

furnisorul postelor reg. ung. și mehaniz-

melor militare.

Mare deposit permanent de totfelul de trăsuri și calese noi și folosite.

Atelier de reparatură. Ateliere de făurire, rotarie și de lustruit.

(Ko 536—30)

Bo 994-20

FAȚĂ

juvenilă, trandafirică și curată vei avea, dacă vei în-trebuința renumita

alifie pentru față și săpunul lui

GOLDSTERN DE YUKOVÁR.

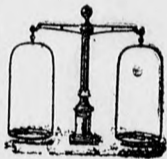
Se pregătește în farmacia lui
KIRCHBAUM, Ó-Yukovár nr. 23.
Prețul 1—1 coroană.

KITZINGER JÓZSEF

fabricant de cumpene chimice și mecanice pentru articlii de precizie

BUDAPESTA, VI., Nagymező-utca 52.

Execută și livrează cumpene pentru farmaciști, bijutieri, scrisori și pentru pachete, cumpene pentru lucrări de analiză și precizie, aparate pentru fizică, chimie și de măsurat; brevete și toffelul de lucrări în această branșă.

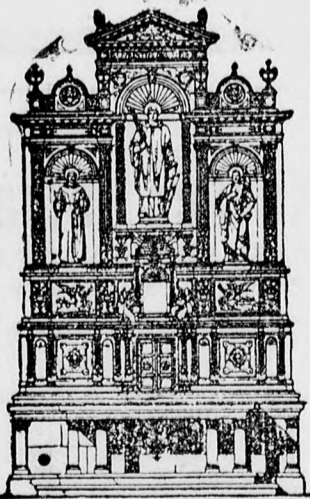

Execuție cu specialitate.
Prețuri convenabile.
Prețurent franco.

Ki 1172

STRIZS ISTVÁN

Industriaș artistic și constructor de altare, atelier artistic pentru aranjamente bisericesti

Isaszeg, Budapest mellet.Fund.
1894.Fund.
1894.

Execută în orice stil, altare moderne, iconostasi, peșteri-Lourdes, s. mormânt, fântâni pentru botez și amvoane, statue sfinte, icoane pentru drumuri, din lemn și teracotă, potire, sacristii, candelabre, felinare și toffelul de lucrări de metal. Haine bisericesti, prapori, broderii artistice-bisericesti de aur și mătăasă; renovări de biserici, picturi, repararea și aurirea altarelor, pictarea altarelor și a toffelul de icoane. Proiecte și deseneuri prospecte gratis. Mergerea la fața locului pe cheltuiala proprie. (S 1303)

Cel mai mare și mai ieftin magazin de gramofone și plăci pentru gramofone în Ungaria.

Ceasornice, bijuterii, gramofone, plăci.

Chiar și pentru plățile în rate? Ceasornice „Strapa”, dela 5 cor. în sus, inele-litere 80 fil. cor. 1-20, cu pietri 2 cor. Lunar nou recepții de plăci. Mare magazin de articlii pentru sport și lampe electrice pentru buzunar! Pentru ceasornicele și gramofonele noi se dă garanție pe 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani. Atelier de reparație pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și **Tóth József**, Cronometrier și orologier artistic, Seghedin (Szeged) Dugonics-tér nr. 11. Numeroase scrisori de recunoștință. Prețurent ilustrat gratis. Permanent noutăți de plăci românești. Atențiune! Caut cântăreți și cântărețe, corul și țaraful românești pentru recepții de plăci. To 1253

Rog să mi-se trimeată oferte!**Costume pentru femei****60 coroane**

din materie fină cuptușală de mătăasă, cele mai noi croșuri, execuție elegantă, după măsură execută

Majorovits Mór
croitor de modă engieză**Arad, piața Libertății (Szabadság-tér) 14.**

La comenzi de trei costume în provincă merg la fața locului. Mare asortiment de materii de lână fină engleză.

Ma 1328

Telefon: 86.

Telefon: 86.

Weisz Dávid

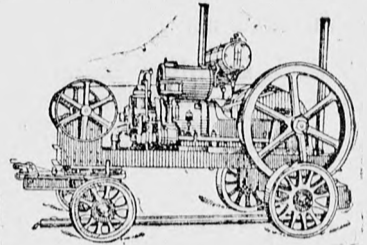
magazin de hârtie rășinată și fabricații de rășină

Arad, str. Kossuth, nr. 62.

Expediază cu prețuri ieftine la oricare gară hârtie rășinată, foarte durabilă, cuie pentru această hârtie, rășină, carbolineum.

W 1270

LANGEN și WOLF, fabrică de motoare.
BUDAPESTA, VI., Váci-körút 59.

Liferează renumitele motoare „OTTO” originale, locomobile, motoare „DIESEL”, sistem Deutz, motoare, motoare absorbitoare de gaz, garniture de imblătit.

Condițiuni excelente. :: Cereți prospecte.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția m'lenară din Budapesta în 1896.

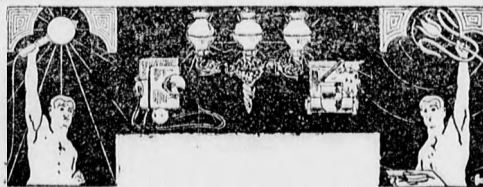
Turnătoră de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, spre fabricarea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sinestătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

INGINER**CAROL GRAEFF,**

birou tehnic și întreprindere de instalațiuni
Bistrița, (Besztercze) str. Lemnelor 21.

Execută lucrări pentru luminatul central cu electricitate, baterii de electricitate, curent slab, apaducte și canalizare, în orice mărime și execuțiune. — Liferează motoare, mașini industriale, transmisiuni, aparate medicale și pentru semnale, fiere de călcat cu electricitate, aparate pentru încălzit și fert. — Execută schițe, proiecte prospecte și socoteli de rentabilitate,

Magazin permanent de toffelul de lampe electrice și material de instalațiuni. Proiecte, prospecte și socoteli de rentabilitate gratis fără obligațiune.

Plăți în rate! Ga 1143 Condițiuni favorabile de plăti!

Plăți în rate!

Pentru lucrările executate garanție pe mai mulți ani.

:: Intreprinderea aceasta nu e provizorie.

Apaducte

Incălzire centrală cu apă și aburi,
ventilatoare, aranjamente pentru
ferbătoare cu aburi și spălător cu
— aburi, pompe, closete —

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte
al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif
Budapest, VII. Garay-u. 6-10 sz.
(E 691-20)

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima ca-
litate, cu marca Sa-
lamander, pentru
domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Vo 247-156 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrássy nr. 79

(Temesvár) Cetate-Belușares, Muzsády-u. nr. 10.

Alifie „Mágnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic nevătă-
mător, contra sgrăbunțelor, des-
poierii pielii, petelor din față, cre-
pării pielii, roșatei și contra tu-
turor boalelor de piele. După in-
trebuințarea unei singure tegle
dispar sbărciturile feței. Prețul 1
teglă 1 cor. 50 fil. Pudră „Mágnás”
(în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fil.
Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fil.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate,
aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebuința glicerina și va-
selin, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest cos-
metic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fil.

„Anti-pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, cataru-
lui, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fil.

Spirit „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți.
După 1-2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1-50 fil.

Spirit „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 50 fil.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impe-
decarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fil.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incuierii
scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1-50 fil.

Vopsitor pentru păr:

in culoarea neagră, întunecată și brunăată deschisă, mijloc excelent
și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului cărunt culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fil.

Contra ciurmei de porci:

precum și in contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent
medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal
pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fil.
O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru galițe încetează
perirea galiților. — Prețul 1 cor.

Hypnonervin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervosității și a insomniei.
Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de
vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. :-: Vă păziți de imitații!!

(E 1146)

Societatea de asigurare olandeză societate pe acții

„Allgemeine Maatschappij van Levens-
verzekeringen Lifrente” în AMSTERDAM.

Direcțiunea p. Ungaria se află în palatul propriu al inst în
Budapesta, Kálvin-tér, Baross-utca 1, Üllői-ut 2-4 sz.
Intrarea prin poarta nrul 4 din bulevardul Üllői.

Cele mai ieftine taxe:

Suma asigurărilor la sfârșitul anului 1912) peste 406 mil. cor.
Suma rezervelor	„ 120,416.453 cor. 94 fil.
Afară de rezerva replătirilor	„ 986.499 cor. 14 fil.
Plătirile de până acum făcute asiguraților) „ 13,153.386 cor. 05 fil.

OLIVIU PASCU

inginer diplomat

Orăștie--Szászváros

Strada Berilului numărul 8.

Îndreprende ori-ce lucrări tehnice și anume: măsurări de pământ, de păduri,
parcelări, corecții de hotar, brazde, cât și desemnări de mape și schițe.
Pregătește planuri și preliminare privitoare la-orice-fel de clădiri și alte
lucrări; edifică vile, case de locuit, clădiri economice, plafoane și poduri de
betonarmat, șoșele, trenuri normale, trenuri economice și industriale, canale,
apaducte, jilipe, etc. — Interesații sunt rugați a se adresa cu încredere
firmei care cu plăcere le va sta la dispoziție!
(Pa 1051-52)

Vindecarea radicală și sigură a hemoroizilor!!!

După lungi încercări și experiențe am
reușit să descopăr și să pun în circu-
lațiune un mijloc binecuvântat pe seama
suferințelor, așa numita alifie »Retour«
în contra hemoroizilor.

In urma compunerii ei favorabile a-
ceastă alifie nu numai alină durerile,
ci ea și reduce boala!

Numeroase scrisori de mulțumită do-
vedesc, că alifia »Retour« a făcut mi-
nuni și în cazuri grave ba de obicei
ea face de prisos chiar și operația!..
O teglă de sticlă 3 coroane.

Se poate comanda dela:

Rastädter József,

farmacie la »Sfântul Ștefan«

Vârșet (Versecz).

La comande peste 10 coroane, expe-
dierea se face franco. Ra. 1094

E rușinos și scandalos

să umbli cu ghetete murdare când ghetetele curățite cu nou inventata cremă Ferbol în decurs de 5 minute devin ca și noi. De vânzare în orice culoare. Prețul unui tub 60 fil. Primim ghetete spro vopsire, 1 pereche 60 fil. În decurs de 3 ore sunt gata. Sa 921

Tocuri de gumă: „Palma”, „Para”, „The Star”, precum și șireturi pentru ghetete și creme cu prețuri foarte ieftine. Prețuri fixe.

Fiți atenți la firmă

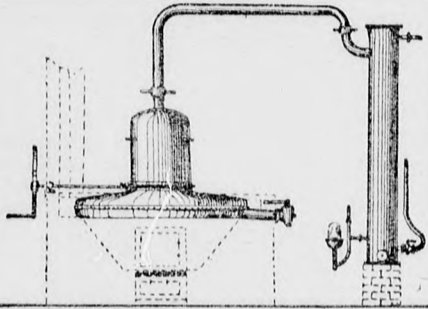
Sándor Dezsó magazin de ghetete

ARAD, strada Deák Ferencz numărul 8.

Urmașii lui **GÁLIK LAJOS**

ZVOLENSKI TESTV., arămar,

atelier și magazin: Budapest VII., Kertész-u. 8.

Fabrică și liferează, în cea mai excelentă execuție: Cazane de fier rachie, precum și garnituri complete fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Zo 983

Catalog trimet gratis.

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

Arad, Weitzer János, palatul Minorităților.

Telefon 35.

Telefon 35

Instalațiuni electrice cu prețuri foarte convenabile
Oferim on. public candelabre elegante cu prețuri moderate. Ținem la dispoziție prețulentul original al celor mai de seamă fabrici de candelabre. Executăm totfelul de transformări de candelabre, cea-ce aducem la cunoștință mai ales acelor ce-și schimbă locuința. Telefoane de casă, instalațiuni de sonerii electrice pentru camere, aranjamente și reparări; lampe electrice pentru busunar, ciucuri și prisme de sticlă; totfelul de articli și instrumente de luminație.

Cu deosebită stimă:

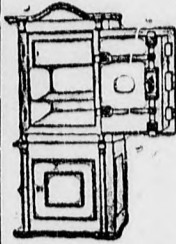
INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

HOFFMANN és Társai, în ARAD.

Cassă pentru bani și documente

sigure contra focului și hoților

Mo 1112

numai fabricate proprii de toate soiurile și în orice mărime, gata în tot felul de executări în depozit, netede și indoite, fără legături lungi prin urmare nici un sprijin pentru pârgăhia hoților.

Casse cu casete separate contra focului și Parquill în periferie casete pentru matricule mici și mari. Prețuri moderate.

Pentru biserică, comune și societăți etc. după învoire și în rate.

GUSTAV MOESS, SIBIU,
Quergasse Nr. 3. Hechtgasse Nr. 4.
Casse panțerate numai la comandă.

BALSAMUL FARMACISTULUI A. THIERRY

Are efect neîntrecut la boala de plămâni și de piept moderează catarul, încetează tusea împreună cu dureri. Incetează aprinderea de gât, răzușala și boala de gât, precum și ferbințala, durerile de stomac și colica. Vindecă hemoroizii și boala genitală, curățește rinită, desțepă pofta de mâncare și promovează mîsturea. Mijloc excelent contra durerilor de dinți, a dintelor gănosi, contra mirosului greu de gură, precum și contra tuturor boalelor de gură și dinți, răgăleii, încetează mirosul greu provenit din gură sau stomac. Mijloc excelent contra limbricului lat. Vindecă orice rană, locuri de rani, orbalțul, beșelele provenite din ferbințel buboalele, urciului. Are efect excelent contra durerilor de urechi.

E bine să se găsească în fiecare casă pe timpul când băntue influența, holera sau alte boli epidemice. Adresați-vă lui: **A. THIERRY, farmacist la „Ingerul păzitor”, PREGRADA, lângă Rohitsch.** 12 sticle mici sau 6 mari, sau 1 sticlă mare specială 5/60 cor. La comandă mai mari, se acordă rabat considerabil!

VERITABILA ALIFIE-CENTIFOLIA A LUI A. THIERRY împiedică și încetează înveninarea sîngelui orice operație dureroasă adeseori devine de prisos. Folositoare femeilor lăuze contra durerilor de tăte, — sprinței lapteului și întărirea țitelor. Are efect sigur și excelent contra orbalțului, picioarelor rănite, raniilor, umflăreii membrilor, — durerilor nervoase în oase, buboalelor, — sdrobitorilor, împunsăturilor, tăieturilor și contra altor rani. Îndepărtează corpuri străine și anume: sticlă, vase, praf, salitru, spini etc.; efect excelent la concreșente, carbunculul, rac, vermi, puitrezire, băsici, rani provenite din arșuri, boala îndelungată imbulzirea sîngelui, scurgeră urechilor, precum și la oparirea pielii copilășilor etc. etc. 2 țegle cor. 3/60. Expedarea se face numai cu ramburs sau trimițându-se banii înainte. În Budapeșta de vânzare la: farmacia **Török József**, și în numeroase farmacii.

În cantitate mai mare de vânzare la drogheriele **Thalmayer és Seitz, Hochmeister** utodai și **Radanovits, Testvérek** în Budapeșta, ori direct dela **A. Thierry, farmacie la Ingerul păzitor, Pregrada, lângă Rohitsch.**

BIROU de INFORMAȚII

ȘI AGENTURĂ ROMÂNEASCĂ.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapeșta. Exoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către orice ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi, exoperez rezolvarea în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri ieftine oricare sistem de motoare de benzină ori oleu brut ori gaz. Totfelul de mașini de treierat, totfelul de mări cu pietrii fine și cu motoare trainice. Totfelul de mașini pentru cărămizi de cement și nășip, automobile, pompe, ferestre precum și alte recvizite economice. Toate acestea vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumărate dela cele mai vestite fabrici, deci dă mîna primă și nu dela agenturi jidovești. Zilnic prim se plîngeri dela țărani români, cari cumărînd mașini dela agenți au fost înșelați, căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i scap de procese. Îl sfătuiesc deci pe fieștecare român doritor să-și cumper ceva, să-mi scrie, iară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoută afară din casele sale.

Exoperez dela băncile mari din Budapeșta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijloace vânzări și cumărări de moșii și de păduri mari. Cumpar grâu, cucuruz, ovăș, boi, oi, porci etc. totfelul de legume și poame etc. O 904

Gaut agenți români pentru toate părțile locuite de români. Pentru serviciul meu îmi plățiți o taxă după învoială.

Cu stimă: **L. OLARIU,**

BUDAPEST, Margit-körút 11. 1/2. 2. (în Buda lângă podul Margit Hid).

Tot felul de
STAMPILE.

execuție promptă, ieftină și frumoasă, precum și alte articole atingătoare de această branșă se află numai la

Prima fabrică sibiană de stampile

A. R. Feld

Sibiu,
Elisabethgasse nr. 17

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi nr. 11—28.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

turnătoare, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :
[No 5-1] Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plată — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 percente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârt și postamente de fer, prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se elatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprăsolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

KOMJÁTHY RÓZSI

salon de pălării pentru dame

ARAD, strada Deák Ferencz nr. 5.

Aduc la cunoștința on. dame, că mi-au sosit cele mai proaspete noutăți de modă de toamnă. Asortiment bogat de pălării pentru femei, copii, velour și de plisă.

Depozit permanent de palării de doliu. Străformări se execută în decurs de 24 ore.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public, sunt cu distinsă stimă

Komjáthy Rózs.

Ko 1323

Am onoare a aduce la cunoștința onor. mei mușterii, că mi-au sosit elegantele

modeluri de pănuri de primăvară și de vară.

Cu stimă: **Gergely Sándor,**

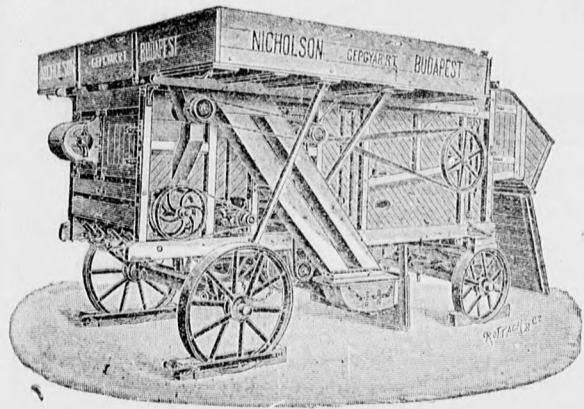
salon de modă pentru dame. Ge 1111

BRAȘOV, Târgul Inului numărul 28.

AGENTURA CERC. A FABRICEI DE MAȘINI »NICHOLSON» SOC. PE ACȚII.

Liferăm cu prețurile cele mai convenabile și pe lângă plătiri favorabile în rate. Garnituri complete de îmblătit cu aburi și vehicule, garnituri de îmblătit cu benzină și olei brut, benzină, motoare cu olei brut absorbitoare de gaz și sistem Diesel, aranjamente pentru mori, prese pentru ulei, mânate cu apă, mașini americane de secerat, strângătoare de fân. Triere, ciururi, pluguri, mașini de sămănat și toffelul de mașini economice. Mașini pentru măsurari și rotari pentru lucrarea lemnului. Curele excelente pentru mașini, ulei pentru mașini și unsoare pentru mașini, etc.

Bu 1190

Prețurent gratis și franco.
Telefon interurban nr. 604.
Depozit special de stropitoare „Vermorel“ originale franceze.

La dorință pentru explicații și în scopul legării afacerilor unul dintre conducătorii firmei mergem la fața locului în persoană pe cheltuiala noastră.

FRĂȚII BURZA, ARAD

BOROS BENI-TER
nr. 1. (casa proprie).

AGENTUTA CERC. A FABRICEI DE MAȘINI „NICHOLSON“ SOC. PE ACȚII.

BUDAPEST P. SIMONS
Hotel „ZUR STADT PARIS,”
 Nou renovat! Nou renovat!

E 1127

Hotel de renume. 100 chilii cu aranjament confortabil dela cor. 3. — în sus. Lumină electrică și serviciu (curățirea hainelor). Spre întrebuintare stă la dispoziție telefonul urban 27—56 inclusive baie în hotel. Cafenea elegantă. Restaurant excelent în Parterre. Berărie în »BACHUSKELLER». Prețuri solide. Halta tranvaielelor orășanești cari aduc la toate gările și stațiunile vapoarelor.

Expoziție permanentă a bazarului german
IOSEF JIKELI
 SIBIU, str. Cisnădiei (Heltauergasse) 47. — Telefon 190.

Consemnarea mărfurilor expuse:

Sticlă, porțelan, obiecte de bucatărie. — Instalație completă de bucatărie în diferite prețuri. — Cadouri de argint, nichel și aramă. — Obiecte decorative. — Ciasornice, articole de toaletă, de voiaj, pentru turiști și manevre (aluminiu). Obiecte de oțel englezesc și Solinger, tacâmuri. — Scule bisericești catalog gratis. — Cadre pentru tablouri și ținătoare de fotografii. — Lămpi pentru electricitate. Garnituri de spălat, mese de spălat, băi, carnise, mobile de fier. — Amintiri din Sibiu. — Noutăți sosesc neconținut. — Prețuri ieftine.

Sa 1078

In atențiunea PĂRINȚILOR!

Oferim renumitele și excelente haine pentru băieți și copii: Asortiment bogat. Prețuri fixe foarte ieftine!!

SZÁNTÓ MÓR és T-SA

ARAD, palatul teatrului (colțul pieței)
(Libertății)

Prețcurent ilustrat gratis și franco.

Jertagrafia

cele mai noi și mai rezezi copii fotografice și în timpul cel mai scurt pe un fond curae cu linii negre, cu o punctualitate sigură potrivită pentru planuri de prezentat autorităților execută ea o specialitate deosebită fabrica, de hărți artistice a lui

Fellner Leó, BUDAPEST, V. Váci út 4. Telefon 28—48. Adresa pentru telegrame: „Positiv”
 Budapest. — Apartament special pentru comanda din provincie. (E 1105—20)

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați
 furnizor al curții reg. și imp.

Magazin de haine pentru bărbați,
 :: pentru copii și pentru fetițe ::

ARAD

Ne 639 MĂRFURI EXCELENTE.
 Despărțământ special pentru comenzi după măsură.